

Brottsofferjouren – mer än en broschyr

Kan stödet till relationsvåldsutsatta ökas genom ett utvecklat samarbete mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland?

Jessica Lindholm

02/2024

REFERAT

Jessica Lindholm: Brottsofferjouren – mer än en broschyr. Kan stödet till relationsvåldsutsatta ökas genom ett utvecklat samarbete mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland?

Lärdomsprovets form: Vetenskapligt

Offentlighetsgrad: Offentligt

Handledare: Sabina Jordan, Lotta Wennqvist

Examen: Polis (YH)

Syftet med denna undersökning är att beskriva hur polispersonal vid Ålands polismyndighet och stödpersoner vid Brottsofferjouren på Åland upplever att samarbetet fungerar gällande kunder som utsatts för våld i nära relationer. Ytterligare undersöks vad dessa yrkespersoner anser att våldsutsatta behöver för stödåtgärder samt hur samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland kan utvecklas för att bättre kunna hjälpa den aktuella kundgruppen.

Lärdomsprovet är baserat på den fenomenografiska forsknings- och analysmetoden och är inspirerat av forskningsfilosofin hermeneutiken. Teorikapitlet behandlar bland annat statistik ur det lokala perspektivet samt de lagrum, anvisningar och juridiska bakgrunder som styr polisens arbete med brottsoffer samt styr brottsoffers rätt till information om tillgängliga stödåtgärder. Studien är genomförd genom fyra kvalitativa semistrukturerade intervjuer med tre poliser från Ålands polismyndighet och med en stödperson från Brottsofferjouren på Åland.

Lärdomsprovets slutsatser är att både polispersonal från Ålands polismyndighet och stödpersonen från Brottsofferjouren Åland önskar mer samarbete i form av kommunikation. Även rent praktiska arrangemang kring brottsofferstöd och ärendehantering önskas. Poliser ska enligt lag och interna anvisningar hänvisa kunderna *aktivt* till stödtjänster för brottsoffer. Det framkom i intervjuerna att både polispersonal och stödpersonen vill att poliser ska vara mer aktiva i sina hänvisningar till brottsoffer gällande tillgängliga stödtjänster. Ytterligare konstaterade alla respondenter att tålamod, trygghet, engagemang och information är nödvändigt i bemötandet för att kunna stödja partnervåldsutsatta på bästa vis.

Sidantal: 35 + 2

Månad och år då granskningen skett: Februari 2024

Nyckelord: Ålands polismyndighet, Brottsofferjouren på Åland, våld i nära relationer, samarbete mellan myndigheter, stödåtgärder

ABSTRACT

Jessica Lindholm: Brottsofferjouren – mer än en broschyr. Kan stödet till relationsvåldsutsatta ökas genom ett utvecklat samarbete mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland?

The thesis is a: Theoretical thesis

Public degree: Public

Supervisor: Sabina Jordan, Lotta Wennqvist

Degree: Polis (YH)

The aim of this study is to describe the cooperation between police personnel at the Aaland islands Police Authority and the staff at Victim Support Åland regarding clients who are victims of domestic violence. Furthermore, the study aims to describe what support measures these professionals believe victims of domestic violence need, as well as how the cooperation between the Aaland islands Police Authority and the Victim Support Åland can be developed in order to better help the customer group in question.

The study is inspired by the research philosophy of hermeneutics and is based on the phenomenographic analysis method. The theory chapter presents statistics from the local perspective as well as the legal framework, instructions and legal backgrounds that govern the police's work with victims of domestic violence and their right to information about available support measures. The study is conducted through four qualitative semi-structured interviews with three police officers from the Aaland islands Police Authority and with a support person from Victim Support Åland.

The study's conclusions are that both police personnel from Aaland islands Police Authority and the support person from Victim Support Åland have a desire to increase cooperation in the form of communication. They also request a development of practical arrangements around victim support and cooperation regarding case management. According to law and internal instructions, police officers must *actively* refer customers to support services for victims of crime. It emerged in the interviews that both police personnel and the support person want police officers to be more active in their referrals to crime victims regarding available support services. Furthermore, all respondents stated that patience, security, commitment, and information are necessary in the treatment of victims of domestic violence in order to support them in the best way.

Number of pages: 35 + 2

Month and year when the review took place: February 2024

Keywords: The Aaland islands Police Authority, Victim Support Åland, domestic violence, cooperation between authorities, support measures

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Avgränsning.....	2
1.3 Tidigare undersökningar.....	3
2 METOD OCH MATERIAL.....	4
2.1 Hermeneutik.....	4
2.2 Analys genom fenomenografin.....	5
2.3 Materialinsamlingsmetod.....	5
2.4 Analysprocess.....	6
2.5 Validitet och reliabilitet.....	7
2.6 Forskningsetik.....	7
3 TEORIBAKGRUND.....	9
3.1 Definitioner och begrepp.....	9
3.2 Brottsofferjouren.....	10
3.3 Våld i nära relationer – statistik och förekomst.....	11
3.3.1 Brottstatistik.....	11
3.3.2 Våld i nära relationer på Åland 2017.....	12
3.4 Juridisk bakgrund, lagrum och polisens anvisningar.....	16
3.4.1 Istanbulkonventionen.....	16
3.4.2 Plan för genomförande av Istanbulkonventionen 2018–2021.....	17
3.4.3 Om målsägarens stödtjänster enligt förundersökningslagen.....	18
3.4.4 Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor.....	18
3.4.5 Fältmemorandum för övervaknings- och alarmfunktioner (KEMU) för alarmuppdrag som gäller våld i nära relationer.....	19
4 RESULTAT.....	20
4.1 Samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland.....	20
4.1.1 Kommunikation.....	21
4.1.2 Hänvisning till kunderna.....	22
4.2 Behov av stödåtgärder för offer för våld i nära relation.....	23
4.2.1 Stöd att våga berätta.....	23
4.2.2 Återkoppling och engagemang.....	24
4.2.3 Information.....	25
4.3 Respondenternas utvecklingsförslag.....	27
4.3.1 Informationsflöden.....	27
4.3.2 Praktiska arrangemang.....	29
5 DISKUSSION.....	30
REFERENSER.....	33
BILAGOR.....	36

Bilaga 1: Följebrev till informanterna	36
Bilaga 2: Intervjufrågor	37

1 INLEDNING

Polisens arbetsuppgifter stadgas i polislagens 1 kap 1 § (22.7.2011/872), och enligt den ska polisen bland annat upprätta allmän ordning och säkerhet, förebygga, avslöja och utreda brott, samt föra brott till åtalsprövning. Polisen möter brottsoffer dagligen, både i fält- och utredningssituationer. I förundersökningslagens 4 kap 18 § 1 punkt (22.7.2011/805) stadgas att polisen utan dröjsmål ska underrätta målsägande om tillgängliga stödtjänster då polisen får kontakt med målsäganden. Brottsofferjouren är ett exempel på en stödtjänst som finns tillgänglig för personer utsatta för brott, och som polisen exempelvis kan informera om till målsäganden (Polisstyrelsen 2020, 4).

Våld i nära relationer är ett fenomen som ständigt finns närvarande i vårt samhälle. Enligt Jannica Sandells lärdomsprov från 2017 *Våld i nära relationer. En fenomenografisk undersökning av institutionella professionella personers uppfattning av samarbete med Ålands polismyndighet* anmäler endast ca 4 % av de som utsätts för våld i nära relationer det till polisen (Sandell 2017, 6). Ålands landskapsregerings undersökning *Våld i nära relationer på Åland 2017. Undersökning om förekomst av våld i nära relationer* visar att endast en bråkdel av våldsamma situationer i nära relationer anmäls till polisen. År 2016 anmäldes 45 fall av våld i nära relationer till polisen på Åland, men enligt svaren i undersökningen kan antalet utsatta för våld i nära relationer under det året beräknas till över 2700 personer. (Ålands landskapsregering 2017, 40.) Mörkertalet är således stort och ett effektivt samarbete mellan polisen och Brottsofferjouren kan främja stödet och hjälpen till personer som utsätts för våld i nära relationer.

Polisstyrelsen skriver i sin anvisning *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer* att det mångprofessionella samarbetet är av största vikt för att kunna ingripa i och avbryta våld och våldsspiraler inom familjer, i nära relationer och mot kvinnor. Särskilt viktiga i samarbetet är polis, social- och hälsovården samt stödtjänsterna för förövare och offer, och respektive instans behöver utöver att behärska det egna arbetet även ha en god kännedom om hur de andra instanserna fungerar. För att samarbetet ska fungera bra behöver respektive instanser även veta vilken typ av informationsutbyte som behövs för att de andra instanserna ska kunna göra sitt arbete, och på vilket sätt samarbetet bör vara uppbyggt för bästa resultat. (Polisstyrelsen 2020, 8.)

Genom att utveckla samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland kan möjligen fler relationsvåldsutsatta kan få stöd och hjälp i situationen de befinner sig i. Utöver att minska det mänskliga lidandet för de utsatta, kan ett utvecklat samarbete även få positiva ekonomiska effekter på samhället. Våld orsakar kostnader för sjukvård, socialtjänst och arbetsplatser i form av exempelvis skador och sjukskrivningar, vilket eventuellt kan minska om samarbetet utvecklas och fler relationsvåldsutsatta får hjälp från samhället.

1.1 Syfte

Syftet med det här lärdomsprovet är att undersöka hur samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland (senare även: Brottsofferjouren) fungerar gällande brottsoffer för våld i nära relationer, om respektive instans har synpunkter gällande samarbetet med den andra instansen och om det finns något som kan utvecklas i samarbetet gällande brottsoffer utsatta för våld i nära relationer. De frågor jag vill besvara i lärdomsprovet är:

1. Hur fungerar samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland gällande personer som utsatts för våld i nära relationer för närvarande?
2. Vad anser representanter för respektive instans att personer utsatta för våld i nära relationer behöver för stödåtgärder?
3. Kan samarbetet utvecklas för att bättre stödja de gemensamma kunderna?

Genom att undersöka samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren går det att ta reda på om det finns något att utveckla, så att personer utsatta för våld i nära relationer kan få handlingskraftig och konsekvent hjälp i den situation de befinner sig i. Ett välfungerande samarbete gynnar inte bara det enskilda brottsoffret utan även Ålands polismyndighet, Brottsofferjouren på Åland och samhället i övrigt, eftersom våld i nära relationer även orsakar samhällsliga kostnader exempelvis för sjukvården.

1.2 Avgränsning

Lärdomsprovets omfattning har avgränsats genom att fokusera på det lokala perspektivet, Ålands polismyndighets och Brottsofferjouren på Ålands samarbete. Denna avgränsning har delvis gjorts eftersom jag gjort min arbetspraktik vid Ålands polismyndighet, men även för att det kan finnas eventuella variationer i arbetssätt, kundmängd och andra lokala omständigheter som påverkar organisations- och myndighetssamarbete.

Utöver en avgränsning till det lokala perspektivet har jag även valt att fokusera på samarbetet gällande våld i nära relationer. Brottsofferjouren arbetar med målsägande, anhöriga och vittnen till alla kategorier av brottsrubriceringar (Brottsofferjouren 2023). Brottsofferjouren är den enda organisationen på Åland som stödjer brottsoffer i person såväl som per telefon och via nätet. Även om det finns andra möjligheter till stöd för brottsoffer, exempelvis telefonstödtjänsten Kvinnofridslinjen, är Brottsofferjouren den enda organisation som kan ge stöd genom att fysiskt träffa den utsatta. Genom att avgränsa perspektivet till att gälla samarbetet gällande personer utsatta för våld i nära relationer hoppas jag kunna hjälpa både Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland att tillsammans kunna stödja den specifika kundgruppen bättre på ett effektivt och konkret sätt.

I mitt arbete har jag även valt att inte ta upp den juridiska aspekten gällande brottsrubriceringar kring olika former av våld. Detta för att avgränsa lärdomsprovet och inte göra ett för omfattande arbete. I delkapitel 3.1 definierar jag olika former av våld, och de ligger till grund för och omfattas av uttrycket *våld i nära relationer*. De våldshandlingar som beskrivs i delkapitel 3.1 uppfyller vissa brottsrekvisit men eventuella brottsrubriceringar eller andra juridiska ställningstaganden är inte i sig relevanta för lärdomsprovet eller dess frågeställningar.

1.3 Tidigare undersökningar

Vid Polisyrkeshögskolan har det skrivits två lärdomsprov på svenska som tangerar ämnet. Jannica Sandell skrev år 2017 lärdomsprovet *Våld i nära relationer. En fenomenografisk undersökning av institutionella professionella personers uppfattning av samarbete med Ålands polismyndighet* som beskriver samarbetet mellan Ålands polismyndighet och sjukvården, skyddsboendet Tallbacken och Ålands landskapsregering. Hon intervjuade personal inom sjukvården, personal från skyddsboendet Tallbacken i Mariehamn samt en anställd på Ålands landskapsregering som arbetar med jämställdhetsfrågor. Hennes lärdomsprov visar att ett mångprofessionellt samarbete samt ett fungerande myndighetssamarbete är av stor vikt för att förebygga, upptäcka och utreda våld i nära relationer samt att det är viktigt att myndighetsanställda har kunskap om på vilka sätt våld i nära relationer kan yttra sig och hur det kan upptäckas hos kunder man möter i arbetet. Sandell presenterar även en teoretisk bakgrund gällande det åländska samhällets resurser och attityd till våld i nära relationer. (Sandell 2017.)

Cecilia Sandells lärdomsprov från 2022 *"Man skall göra det lätt för män att prata om svåra saker annars tiger de": en fenomenografisk intervjustudie om vad polisen kan tänka på i bemötandet av män utsatta för partnervåld* ger en bild av fenomenet våld i nära relationer, och hur män som är utsatta påverkas och vad de behöver för stöd från samhället. Cecilia Sandell intervjuade i sitt lärdomsprov fem personer som via sitt arbete kommit i kontakt med män utsatta för våld i en partnerrelation. Hennes lärdomsprov indikerar att poliser inom alarm- och övervakningssektorns bemötande av män som utsatts för våld i nära relationer i en del fall upplevts negativt medan bemötandet från poliser i utredningssituationer varit mer positivt för de utsatta männen. Acceptans och en normförändring gällande partnervåld mot män är enligt Sandell nyckeln till att påverka det mörkertal som förekommer gällande partnervåldsutsatta män, och detta kan uppnås genom personalutbildning och informationsspridning både i samhället och inom polisen. Sandell presenterar även vad yrkespersoner inom olika stödinstitutioner i samhället anser att behövs i bemötandet av män som utsatts för våld i nära relationer. (Sandell 2022.)

Jannica Sandells och Cecilia Sandells lärdomsprov har båda legat till grund för hur jag lagt upp mitt lärdomsprov och det metodval jag gjort. Jag har även granskat de källor som använts i respektive

lärdomsprov och därifrån tagit viss inspiration till vilka källor, verk och hemsidor jag skulle kunna ha nytta av i mitt arbete. Båda skribenter har gjort ganska snäva avgränsningar och ändå skrivit lärdomsprov som är över 40 sidor långa, vilket även gjorde mig säker på att jag behövde göra en ordentlig avgränsning för att inte få för mycket material till mitt lärdomsprov.

2 METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel beskrivs de forsknings- och materialinsamlingsmetoder som används i lärdomsprovet samt den analysmetod som används för att analysera det insamlade materialet. Dessutom presenteras forskningens validitet och reliabilitet, samt de forskningsetiska principerna och hur de uppfylls i detta lärdomsprov.

2.1 Hermeneutik

Hermeneutiken är en tolkningslära inom forskningsfilosofin som handlar om att man genom sin undersökning tolkar och försöker förstå den mänskliga existensens grundstenar. Kvalitativ forskning har genom tiderna influerats av hermeneutiken och det gäller än idag. Hermeneutiken har gått från att användas till att tolka bibeltexter under 1600–1700-talet till att under 1800-talet användas generellt inom humanvetenskaperna, för att under 1900-talet och framåt användas inom kvalitativ forskning med premissen att människan och olika företeelser kan tolkas genom språket. Hermeneutiken symboliserar i modern forskning en öppen och engagerad forskningsroll där fokus ligger på förståelse- och tolkningssystem. (Patel & Davidson 2011, 32–33.)

Inom hermeneutiken är forskarens förförståelse, det vill säga dennes tankar, kunskap och känslor kring ämnet före forskningens genomförande inte ett hinder, utan en tillgång. Problemet som studeras kan analyseras genom att forskaren pendlar mellan den egna förförståelsen och den kunskap som kommer fram genom exempelvis intervjuer. Forskarens förförståelse används som ett verktyg genom att tillsammans med empati och närvaro nå en enhetlig förståelse i kombination med den nya informationen. (Patel & Davidson 2011, 33–34.)

Kvalitativa undersökningar som baseras på en hermeneutisk vetenskapsfilosofi genomförs ofta genom att forskaren under forskningens gång utvecklar sin kunskap genom den så kallade hermeneutiska spiralen. Den hermeneutiska spiralen handlar om att kunskapshelheten är levande och föränderlig under forskningens gång, och processen går genom stadierna "text, tolkning, förståelse, ny textproduktion, ny tolkning och ny förståelse". (Patel & Davidson 2011, 35.)

Den här undersökningen är grundad i hermeneutiken och på den hermeneutiska spiralen. Intervjuerna har genomförts utifrån min förförståelse av ämnet och när ny information tillkom tolkades den

gentemot min förförståelse och annan information som samlats in, och på så sätt fortskred processen mot ökad kunskap om ämnet.

2.2 Analys genom fenomenografin

Fenomenografin är ett förhållningssätt inom vetenskaplig analys som fokuserar på hur fenomen uppfattas. I fenomenografisk forskning används ofta öppna kvalitativa intervjuer som metod, och respondenten beskriver sin subjektiva uppfattning av en företeelse med egna ord. (Patel & Davidson 2011, 37–38.) Efter intervjuerna sker analysen i fyra steg:

- 1) bekanta sig med informationen, skapa helhetsintryck
- 2) notera likheter och skillnader i respondenternas utsagor
- 3) kategorisera materialet i underkategorier
- 4) studera strukturer i kategorierna.

Processen genom vilken analysen och kategoriseringen sker är så kallat induktiv, det vill säga att materialet läses och sorteras tills att mönster framkommer. Kategorierna som arbetas fram ska vara tydligt åtskilda från varandra och ska sedan organiseras i förhållande till varandra. Kategorierna skapar det så kallade utfallsrummet för undersökningen, vilket i sin tur beskriver fenomenet och även resultatet av analysen. (Patel & Davidson 2011, 38.)

2.3 Materialinsamlingsmetod

Jag har valt att genomföra undersökningen genom kvalitativa intervjuer, där intervjumaterialet sedan jämförs med det teoretiska materialet i lärdomsprovets resultatkapitel. Kvalitativa intervjuer fokuserar på så kallad "mjuk data", det vill säga personers uppfattningar, inställningar och åsikter. Motsatsen till kvalitativa forskningsmetoder är kvantitativa metoder, vilka fokuserar på mängd, förekomst och samband. (Patel & Davidson 2011, 50–51.) Valet att göra kvalitativa intervjuer baseras på att jag önskar komma åt några enstaka personers åsikter och upplevelser på djupet, i stället för att genom exempelvis enkäter få en ytligare uppfattning av en större mängd personers generella åsikt. Avsikten med undersökningen är att ta reda på vad som fungerar bra och vad som kan utvecklas i samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland, och därför ger kvalitativa intervjuer större möjligheter gällande just det ämnet.

Intervjuerna är uppbyggda enligt en låg grad av strukturering och en relativt låg grad av standardisering. Det innebär att respondenterna helt fritt fått utforma sina svar i intervjuerna, och att intervjuerna utförts mer i form av ett samtal även om det fanns förberedda intervjufrågor som respondenterna fick ta del av före intervjun.

Totalt har jag intervjuat fyra personer, vilket ger en insikt i de specifika personernas åsikter och erfarenheter, men inte ett helhetligt perspektiv som representerar alla poliser på Ålands polismyndighet eller alla stödpersoner på Brottsofferjouren på Åland. Tre av respondenterna är poliser och en av respondenterna är stödperson inom Brottsofferjouren på Åland. Eftersom Åland är ett litet samhälle kommer inte respondenterna beskrivas närmare än så, eftersom det då finns en risk att de skulle gå att identifiera, vilket bryter mot forskningens konfidentialitetskrav (se 2.6). Respondenterna som är poliser arbetar inom olika sektorer, både i inre och yttre tjänst. Poliserna är en man och två kvinnor, men på grund av konfidentialitetskravet kommer jag inte beskriva deras arbetsuppgifter närmare. Två av intervjuerna spelades in och transkriberades sedan av mig, och två av intervjuerna nedtecknades simultant under intervjuens gång. Respondenterna fick själva välja om de kände sig bekväma med att intervjun spelades in eller inte, och i de två fall där respondenterna inte önskade att samtalet spelades in skrev jag ner vad som sades på min dator under intervjuens gång. Under de intervjuer där jag skrev simultant var jag noggrann med att skriva ner exakta formuleringar och uttryck som respondenterna använde för att inte förlora information eller senare misstolka materialet. Intervjuerna med de tre poliserna var i snitt cirka 30 minuter långa, och intervjun med stödpersonen från Brottsofferjouren var ca en timme lång.

En kvalitativ forskningsmetod genom intervjuer når syftet med min undersökning bättre jämfört med att exempelvis använda kvantitativa enkätutskick. Genom en kvantitativ metod når man fler personer men det är inte möjligt att nå åsikter och erfarenheter på samma sätt som i en personlig intervju. Respondenterna är kända för mig men intervjumaterialet är anonymiserat i detta lärdomsprov för att säkerställa konfidentialiteten.

2.4 Analysprocess

När intervjuerna var genomförda och informanternas information var nedtecknad i transkriberad text samt i skriven text från några av intervjuerna påbörjade jag kategoriserings- och analysfasen av lärdomsprovet enligt den fenomenografiska analysmetoden (se 2.2). Jag läste först igenom det insamlade materialet upprepade gånger för att skapa en ingående kunskap om de åsikter och den information som framkommit. Jag skapade sedan kategorier utifrån mina forskningsfrågor, och kategoriserade in materialet från intervjuerna under mina forskningsfrågor. I materialet som jag kategoriserat under forskningsfrågorna granskade jag likheter och olikheter gällande åsikter och uttalanden från respondenterna, och skapade underkategorier. I resultatkapitlet citeras och refereras det kategoriserade intervjumaterialet samt kommenteras i relation till materialet från teorikapitlet.

2.5 Validitet och reliabilitet

Under undersökningens gång bör skribenten reflektera över undersökningens validitet. Validitet handlar om huruvida man faktiskt undersöker det som man avser undersöka. Kvalitativa undersökningar som fokuserar på åsikter, upplevelser och inställningar hos människor granskar abstrakta fenomen, och således behöver det instrument genom vilket man mäter eller granskar informationen vara väl genomtänkt. (Patel & Davidson 2011, 129–130.)

Utöver undersökningens validitet bör även dess reliabilitet granskas. Reliabiliteten handlar om huruvida undersökningen står emot slumpinflytanden, det vill säga om undersökningens resultat är tillförlitligt. I strukturerade intervjuer härrör reliabiliteten till stor del till intervjuarens förmåga att inte själv påverka svaret så att bedömarfel uppkommer. Om man exempelvis spelar in intervjuer minskar risken att intervjuaren påverkar nedteckningen av svaren under intervjuens gång. Intervjuaren kan sedan i efterhand transkribera intervjun och granska det inspelade materialet flera gånger så att nedteckningen blir korrekt gentemot vad respondenten uttryckt i intervjun. (Patel & Davidson 2011, 132.)

Den så kallade intervjuareffekten är en annan faktor som behöver tas i beaktande gällande kvalitativa intervjuer. Intervjuareffekten handlar om att intervjuaren med sitt beteende eller formulering under intervjun får respondenten att förstå, medvetet eller omedvetet, vilket svar som förväntas eller eftersträvas. Detta är ett större problem i kvantitativa studier då exakta värden eftersträvas, men även under kvalitativa intervjuer bör intervjuaren vara medveten om sin möjlighet att påverka respondenten och dennes svar. (Patel & Davidson 2011, 132.)

I en kvantitativ intervjustudie kan motsatta svar på samma fråga ses som att undersökningen har låg reliabilitet, medan det i kvalitativa studier i stället kan ge nya dimensioner till undersökningen och det inte nödvändigtvis är ett tecken på låg reliabilitet. Kvalitativa intervjustudier tar faktorer så som stämningssläge, ändrade åsikter och andra personliga omständigheter i beaktande. (Patel & Davidson 2011, 133–134.)

I denna undersökning har jag satt mig in i teorimaterialet grundligt samt noggrant formulerat mina forskningsfrågor. Utifrån förståelsen kring ämnet som jag fick från teorimaterialet tog jag fram intervjufrågorna. På det sättet säkerställde jag undersökningens validitet. Genom att spela in ljudfiler eller anteckna under intervjuernas gång fångade jag respondenternas formuleringar och uttryck vilket ökar undersökningens reliabilitet.

2.6 Forskningsetik

Forskning går ut på att ta fram trovärdig kunskap som även har en samhällsnytta. Allmännyttan får dock inte prioriteras över personers integritet och värdighet, och därför har Vetenskapsrådet

formulerat fyra forskningsetiska principer för att skydda mot kränkningar, förödmjukelse, samt fysisk och psykisk skada. (Patel & Davidson 2011, 83.) De forskningsetiska principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet uppfylls genom att man informerar de som berörs av forskningen, respondenterna i det här fallet, om syftet med forskningen, hur den kommer gå till samt vad deltagandet innebär för respondenten (Patel & Davidson 2011, 84–85).

Samtyckeskravet innefattar att respondenterna måste samtycka till sin medverkan eftersom medverkan i forskning alltid är på frivillig basis från den deltagandes sida. De som deltar har möjlighet att återta sitt samtycke när som helst under processens gång, vilket forskaren måste meddela tydligt till deltagarna. (Patel & Davidson 2011, 84–85.)

Konfidentialitetskravet handlar om att respondenternas personuppgifter ska hållas hemliga samt förvaras och hanteras på ett sätt som är lämpligt för personuppgifter. Personerna ska även kunna hållas helt anonyma i den forskning där material från intervjuer med dem ingår. (Patel & Davidson 2011, 84–85.)

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som framkommer om respondenterna endast får användas till forskningen som informerats om till respondenterna och inte till andra forskningsprojekt eller undersökningar om det inte informerats om det till den deltagande samt att den samtyckt till det (Patel & Davidson 2011, 84–85).

I genomförandet av detta lärdomsprov tog jag de forskningsetiska principerna i beaktande genom att jag skickade ut ett informationsbrev till informanterna där lärdomsprovet samt syftet med det presenterades samt där jag beskrev informanternas deltagande. (Se bilaga 1) I brevet informerade jag också om att deltagandet är frivilligt och att informanterna kan dra sig ur processen när som helst. Jag presenterade även hur jag skulle uppfylla konfidentialitetskravet samt hur jag skulle hantera den information de delar med mig ur ett informationssäkerhetsperspektiv. Som bilaga till informationsbrevet bifogades även intervjufrågorna så att informanterna kunde förbereda sig inför intervjun. (Se bilaga 2)

Det intervjumaterial som jag spelade in som ljudfiler har sparats på min privata telefon som är lösenordskyddad. Transkriberingarna samt det intervjumaterial jag skrev ner simultant under intervjuens gång är sparade på min privata dator som även den är lösenordskyddad. När lärdomsprovet är godkänt och publicerat kommer ljudfilerna, det transkriberade materialet och det nedskrivna intervjumaterialet raderas från telefonen och från datorn.

3 TEORIBAKGRUND

Under denna rubrik behandlar jag den teoribakgrund jag tagit del av gällande området. Jag definierar de viktigaste begreppen, behandlar statistik och förekomst, underliggande juridisk bakgrund i form av Istanbulkonventionen samt polisens anvisningar gällande arbete med personer utsatta för våld i nära relationer.

3.1 Definitioner och begrepp

Lärdomsprovet behandlar samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland gällande gemensamma kunder som utsatts för våld i nära relationer, och nedan definieras några centrala begrepp gällande samarbete, våld och våld i nära relationer.

Samarbete är enligt Lindberg (2009) som refereras i Johansson och Nitzsche (2017) samma sak som samverkan och innebär att man interagerar med andra utifrån ett gemensamt syfte. I

organisationssammanhang innebär det ofta att organisationerna bidrar med sina professioner och kunskapsområden mot målet som annars skulle varit omöjligt för respektive organisation att klara av på egen hand. (Johansson & Nitzsche 2017, 16.) Nya problem kan uppstå då olika yrkesgrupper och organisationer ska samverka mot ett gemensamt mål, och problemen behöver lösas genom gemensam planering och ledning. En viktig faktor gällande samarbete mellan organisationer är att syftet och målet för samarbetet är tydligt för de involverade. (Johansson & Nitzsche 2017, 17.)

Begreppen för våld definieras i detta lärdomsprov utifrån hur de definieras i undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017* samt i en ordlista för våldsbegrepp som Institutet för hälsa och välfärd i Finland (senare THL) utgivit.

Undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017* används nedan i lärdomsprovet som källa gällande statistik och förekomst i det lokala perspektivet, och därför har jag valt att även använda undersökningens definitioner av våld i lärdomsprovet så att begreppsanvändningen blir så enhetlig som möjligt.

Våld beskrivs enligt THL:s Diskussionsunderlag (13/2021) "Ordlista för våldsbegrepp" som:

Avsiktlig användning av eller hot om makt, kontroll eller fysisk kraft som riktas mot en annan människa eller en människogrupp och som leder eller kan leda till döden, uppkomst av en fysisk eller psykisk skada, störning av utvecklingen eller att grundläggande behov inte tillfredsställs" (THL 2021, 5).

Beskrivningarna i THL:s ordlista har utformats enligt Världshälsoorganisationens (WHO:s) internationellt vedertagna definition av våld. Enligt THL:s diskussionsunderlag är våld alltid en medveten handling, oavsett om den är illasinnat menad eller ej. (THL 2021, 3.) Begreppet *våld* är

kopplat till själva handlingen och inte till resultatet. Våld är även kopplat till begreppet *makt* och inte bara till det mer vedertagna *fysisk kraft*. (THL 2021, 5.)

I Ålands landskapsregerings undersökning *Våld i nära relationer på Åland 2017* delas våld in i fyra huvudkategorier:

- Fysiskt våld och hot om våld
- Psykiskt våld
- Sexuellt våld
- Försummelse och materiellt våld

Fysiskt våld beskrivs i undersökningen som slag, sparkar, knuffar, örfilar, stryptag och användning av föremål eller vapen. Till *hot om våld* hör hot gentemot personen, dennes närstående eller husdjur, samt även hot gentemot förövaren själv, exempelvis att hen hotar skada sig själv eller begå självmord. (Ålands landskapsregering 2017, 20–21.)

Till *psykiskt våld* hör enligt undersökningens definition verbala kränkningar som avser nedsätta, kränka, förringa och skambelägga den utsatta. Även isolering eller försök till isolering, förföljelse, trakasserier och annan form av kontroll ingår i begreppet psykiskt våld. (Ålands landskapsregering 2017, 21.)

Till det *sexuella våldet* hör enligt undersökningen "kränkningar och övergrepp med sexuella förtecken". Definitionen av sexuellt våld i undersökningen formades av rådande sexualbrottslagstiftning när undersökningen gjordes, och brottsrubriceringarna som räknades in var tvingande till sexuell handling samt våldtäkt. (Ålands landskapsregering 2017, 21.)

Sexualbrottslagstiftningen har reformerats sedan undersökningen genomfördes och täcker numera in ett mer definierat spektrum av kriminaliserade sexuella handlingar (Justitieministeriet 2023).

Försummelse och materiellt våld handlar enligt undersökningen om att förövaren hindrar den som utsätts från att ta nödvändiga mediciner, äta, dricka och liknande livsnödvändiga handlingar. Materiellt våld kopplas till ekonomi och materiella tillgångar, och förövaren isolerar och ökar utsattheten hos den utsatta genom att kontrollera dennes ekonomi och ägodelar. (Ålands landskapsregering, 21.)

Våld i nära relationer är enligt THL:s ordlista våld där förövaren och den utsatta är eller har varit i en nära relation. Det är inte bara nuvarande eller tidigare partners i romantiska relationer som kan utsättas för våld i nära relationer, även barn, nära släktingar eller någon annan närstående som utsätts för våld kan räknas vara utsatt för våld i nära relationer. (THL 2021, 7.)

3.2 Brottsofferjouren

Brottsofferjouren är en stödverksamhet för brottsoffer, deras anhöriga och vittnen till brott, som inledde sin verksamhet år 1994 i Finland. Verksamheten grundas på ett samarbetsavtal och

koordineras riksomfattande av föreningen MIELI Psykiska Hälsa Finland. Organisationer som upprätthåller verksamheten är Finlands Röda Kors, Mannerheims Barnskyddsförbund, Kyrkostyrelsen, Finlands Settlementförbund, Förbundet för mödra- och skyddshem samt MIELI Psykiska Hälsa Finland. Justitieministeriet beslutade år 2017 att Brottsofferjouren i tio år framåt är ansvariga över och skyldiga att tillhandahålla allmänna och offentliga stödtjänster för offer enligt brottsofferdirektivet¹. De stödtjänster som tillhandahålls är kostnadsfria och konfidentiella, och är tillgängliga redan före en straffrättsprocess, samt under och efter en eventuell sådan.

(Brottsofferjouren 2024.)

Brottsofferjouren tillhandahåller mentalt stöd och praktiska råd till brottsoffer och deras anhöriga, samt vittnen till brott. Stödtjänsterna är tillgängliga i hela Finland och kan ges i person, per telefon eller via nätet. Målet med stödtjänsterna är att hjälpa kunden att klara av processen kring ett brott och tillgodose kundens rättigheter. Brottsofferjourens verksamhetsprinciper för kundarbetet är "att respektera offrets självbestämmanderätt, att iaktta tystnadsplikt och att bemöta alla offer jämlikt".

(Brottsofferjouren 2024.)

3.3 Våld i nära relationer – statistik och förekomst

I det här delkapitlet behandlas tillgänglig statistik om våld i nära relationer på Åland, samt data från undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017* som genomfördes av Ålands landskapsregering och Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) år 2017.

3.3.1 Brottstatistik

Statistikcentralen i Finland är en nationell statistikbyrå som producerar opartisk statistik som speglar det finska samhället (Statistikcentralen 2023).

Figur 1 nedan kommer från Statistikcentralens kostnadsfria databas StatFin, underrubrik Brott och tvångsmedel. I StatFin har användaren möjlighet att själv välja vilka variabler som syns i tabellerna, och i och med att det här lärdomsprovet fokuserar på det lokala åländska perspektivet samt specifikt våld i nära relationer har tabellen nedan just de specifikationerna. (Statistikcentralen 2023.)

---

¹ EU-direktiv från 2012 som även verkställt i finsk lagstiftning. Det s.k. brottsofferdirektivet ska bl.a. se till att brottsoffer får eller har tillgång till de former av stöd som behövs samt att individuella riskbedömningar görs för den utsatta. (Social- och hälsovårdsministeriet 2022, 30.)

Brott som kommit till kännedom efter internationell brottsklassificering (ICCS) efter År, Kommun, Klassificering av brottmål och Uppgifter

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
MA2 ÅLAND																	
Familjevåldsbrottmål																	
Brott som kommit till myndigheternas kännedom (antal)	5	19	0	8	4	1	18	6	3	14	10	6	18	21	52	43	50
Brott som kommit till myndigheternas kännedom, förändring jämfört med året innan (antal)	..	14	-19	8	-4	-3	17	-12	-3	11	-4	-4	12	3	31	-9	7
Brott som kommit till myndigheternas kännedom, förändring jämfört med året innan (%)	..	600,0	-300,0	0,0	-150,0	-166,7	1 200,0	-261,5	-180,0	800,0	-280,0	-242,9	25,0	200,0	780,6	-54,4	214,3

Figur 1: Familjevåldsbrottmål som kommit till myndigheternas kännedom på Åland mellan år 2006–2022 (Statistikcentralen, 2023).

Figur 1 beskriver antal familjevåldsbrott som kommit till polisens kännedom mellan åren 2006–2022, förändringen jämfört med föregående år (antal) samt förändringen jämfört med föregående år (procent). (Statistikcentralen 2023.)

Mängden familjevåldsbrottmål som kommit till polisens kännedom på Åland mellan åren 2006–2022 varierar kraftigt för varje år. År 2008 inkom exempelvis noll ärenden med den klassificeringen, medan det år 2020 inkom 52 ärenden med familjevåldsklassificeringen. Största skillnaden i antal per år var mellan år 2011–2012. År 2011 inkom ett ärende och 2012 inkom 18 ärenden, det vill säga 17 ärenden fler än året före. Detta motsvarar en ökning på 1200 %. En tydligt uppåtgående trend syns dock sedan år 2020 och till och med år 2022. Mellan år 2006–2019 pendlade antalet ärenden mellan 0 och 21, men därefter steg siffrorna i statistiken drastiskt. År 2020 inkom 52 fall, år 2021 inkom 43 fall och år 2022 inkom 50 fall som klassades som familjevåldsbrott. (Statistikcentralen 2023.) Skillnaden i mängden inkomna ärenden till polisen kan bero på olika saker, exempelvis på interna bestämmelser för klassificeringar, ett minskat eller ökat stigma i samhället gällande våld i nära relationer som gör att fler eller färre personer anmäler våldet till polisen, coronapandemin som började 2020 i Finland samt mänskliga skrivfel.

3.3.2 Våld i nära relationer på Åland 2017

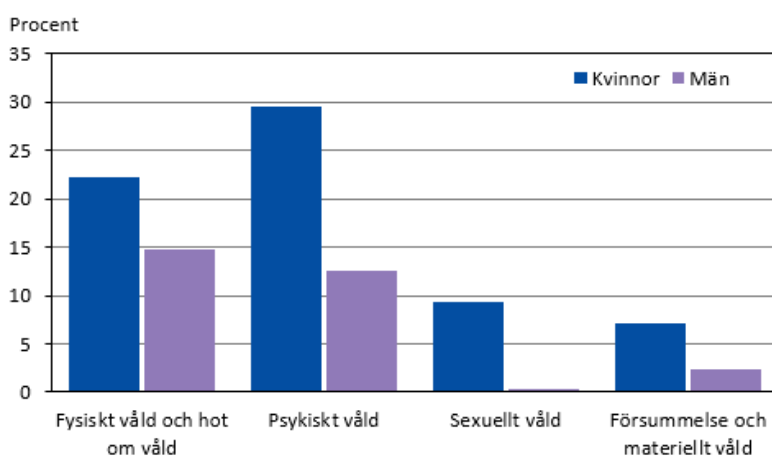
Undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017. Undersökning om förekomst av våld i nära relationer* genomfördes av Ålands landskapsregering och utkom i oktober 2017. Undersökningen genomfördes som en enkätundersökning med hjälp av Ålands statistik- och undersökningsbyrå (ÅSUB) för att politiker och myndighetsansvariga ska ha aktuell data från Åland för att kunna motverka våld i nära relationer. (Ålands landskapsregering 2017, 3.)

Undersökningen besvarade frågor såsom hur stor andel av ålänningar (18–79 år) som i något skede av sitt liv och under de senaste tolv månaderna har blivit utsatt för olika former av våld i nära relationer, i vilken utsträckning våldet har handlat om enstaka våldshandlingar eller varit

återkommande samt hur stor andel av de nyligen utsatta som har sökt hjälp och hur har de i så fall upplevt hjälpen de fått. (Ålands landskapsregering 2017, 12.)

Enkäten skickades ut till 1027 slumpmässigt utvalda ålänningar, varav 494 personer (49 %) besvarade enkäten. Utöver detta lades enkäten ut i elektroniskt format på Ålands landskapsregerings hemsida så att vem som helst fick besvara den, och 77 personer valde att fylla i enkäten på eget initiativ. (Ålands landskapsregering 2017, 24–25.) I enkäten frågades om fyra huvudgrupper av våld: fysiskt våld och hot om våld, psykiskt våld, sexuellt våld samt försummelse och materiellt våld. (Ålands landskapsregering 2017, 20.)

Utsatthet för våld i nära relationer under något skede av livet efter kön och våldsform 2017

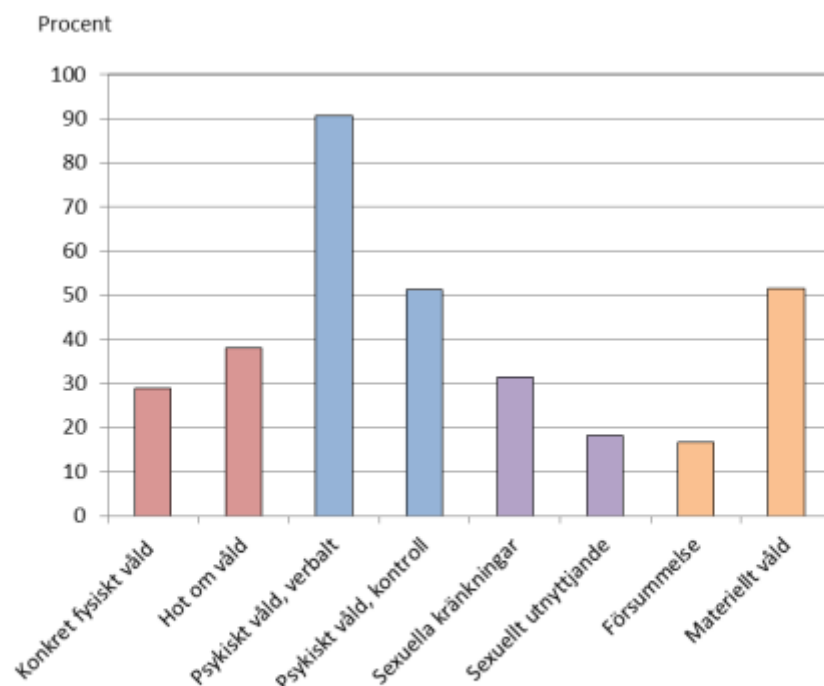
Källa: Våld i nära relationer 2017 - Undersökning om förekomst av våld i nära relationer. Ålands landskapsregering

Figur 2: Utsatthet för våld i nära relationer under något skede av livet efter kön och våldsform 2017 (ÅSUB, läst 13.08.2023).

I figur 2 beskrivs våldsutsatthet under någon del av livet för kvinnor respektive män på Åland, kategoriserat enligt våldsform. Kvinnor är enligt tabellen mest utsatta inom alla fyra våldsformer, allra mest inom kategorin för psykiskt våld. Näst mest förekommande är kvinnor som utsatts för fysiskt våld och hot om våld. Den våldsform som var mest förekommande för män var fysiskt våld och hot om våld, följd av psykiskt våld. Även om de två våldsformerna var de högst förekommande hos männen var de ändå lägre än förekomsten hos kvinnor. Sexuellt våld var näst minst förekommande för kvinnor och minst förekommande för männen. Minst förekomst för kvinnor var försummelse och materiellt våld, dock var kvinnor mer utsatta för den våldsformen än män i den kategorin. (ÅSUB 2023.)

De som besvarade enkäten fick även besvara frågan om de blivit utsatta för våld i nära relationer inom de senaste 12 månaderna. En skild svarsgrupp skapades utifrån de personerna och deras svar, och i den gruppen ingick 90 personer. Ca 79 % av personerna var kvinnor, och resterande personer,

ca 21 %, var män. Gruppen representerar inte nödvändigtvis alla som utsattes för våld i nära relationer på Åland när undersökningen gjordes, vilket måste tas i beaktande när tabeller avläses och analyseras. (Ålands landskapsregering 2017, 42.)

Not: Endast totala andelar anges p.g.a. de låga frekvenserna i delgrupperna för kvinnor och män.
Källa: LR

Figur 3: Andel nyligen utsatta för våld i nära relationer (senaste 12 mån, år 2017) enligt våldets delgrupper (Ålands landskapsregering 2017, 43).

Figur 3 ovan visar en noggrannare fördelning av det våld som förekom i nära relationer inom 12 månader före undersökningen gjordes. De 90 personer som svarade att de blivit utsatta för våld i nära relationer inom de 12 månaderna särskildes inte i kategorier för män respektive kvinnor i tabellen, eftersom tabellens fokus är våldens förekomst och inte den könsmissiga fördelningen.

(Ålands landskapsregering 2017, 43.)

Verbalt psykiskt våld var den mest förekommande våldformen som 92 % av de svarande meddelade att de blivit utsatta för inom de föregående 12 månaderna. Över 50 % hade blivit utsatta för kontrollerande psykiskt våld. Materiellt våld stod ut gällande de som blivit utsatta inom de föregående 12 månaderna jämfört med figur 2 ovan. Materiellt våld (i figur 2 även inbegripet försummelse) står i figur 2 för den minst förekommande våldformen för de som blivit utsatta för våld i nära relationer någon gång. För de som utsatts inom de föregående 12 månaderna var det materiella våldet näst vanligast efter verbalt psykiskt våld och förekommande i samma grad som kontrollerande psykiskt våld. (Ålands landskapsregering 2017, 42–43.)

Enligt undersökningen hade många av de som valde att besvara enkäten på eget initiativ och som angav att de blivit utsatta för våld i nära relation redan lämnat den relationen, och de angav således att våldsutövaren var den före detta partnern. Bland dem som valdes ut slumpmässigt och blev tillskickade enkäten, som angav att de utsätts eller har utsatts för våld i nära relationer, var det vanligaste svaret att det är den nuvarande partnern som är våldsutövaren. Enligt undersökningen visar det här att det finns utmaningar i samband med att vara utsatt för våld i nära relationer och att söka hjälp. Dessutom verkar få våldsutsatta själv ta kontakt med någon eller initiativ för att berätta om våldet de utsätts för i nära relationer. (Ålands landskapsregering 2017, 43–44.)

Enligt undersökningen var kontrollerande psykiskt våld och materiellt våld vanligare bland dem som utsatts för våld i nära relationer inom de föregående 12 månaderna, och det indikerar enligt undersökningen att kontrollerande våld kan förekomma och/eller fortsätta efter en separation eller kontakt med myndigheter för hjälp. (Ålands landskapsregering 2017, 44.)

I enkäten fanns även frågor om hjälpsökande, och det undersöktes om den utsatta sökt hjälp, till vem eller vilken instans personen vänt sig samt hur de uppfattade hjälpen de sökt eller fått. Bland de som varit utsatta inom de föregående 12 månaderna hade färre än hälften valt att söka hjälp, och av dem som sökte hjälp var vänner och släktingar de vanligaste att vända sig till. Cirka fyra av tio hade vänt sig till vänner och släktingar. Ca en tredjedel av de som sökt hjälp hade kontaktat sjukvården eller sökt sjukskrivning, och lite fler än var femte hade kontaktat polisen eller rättssystemet. Tallbackens stödboende och Kvinnofridslinjen var de minst använda stödformerna, trots att de är instanser eller stödformer som specifikt finns till för personer utsatta för våld i nära relationer. (Ålands landskapsregering 2017, 49.)

En femtedel av de som svarade att de varit utsatta inom de föregående 12 månaderna hade sökt hjälp från polisen eller rättsväsendet. Av dessa hade endast ca 42 % varit nöjda med bemötandet. De som hade varit nöjda hade känt sig trodda och sedda, och de hade upplevt en större trygghet exempelvis genom att tingsrätten hade dömt ut besöksförbud². (Ålands landskapsregering 2017, 52.)

Var fjärde som varit utsatt inom de föregående 12 månaderna och som hade haft kontakt med polisen eller rättsväsendet upplevde sig ha blivit dåligt eller mycket dåligt bemötta. Exempelvis hade de upplevt tingsrättsprocesser som orättvisa i fråga om vårdnad av gemensamma barn eller i fråga om frånvaro av utdömda straff. I kontakten med polisen hade missnöjet ibland handlat om att polisen inte haft tillräckligt med tid att ge den utsatta eller att polisen bett personen komma in vid ett senare tillfälle. (Ålands landskapsregering 2017, 53.)

---

² Förbud utfärdat av tingsrätten för en specifik person att träffa eller ta kontakt med en annan specifik person, för att skydda den personen från hot, våld eller trakasserier under en bestämd tidsperiod (Domstolsväsendet 2023).

Polisen hade även i vissa fall förklarat till den utsatta att en polisanmälan kan eskalera situationen i hemmet, alternativt hade personen erfarenhet av att våldet i hemmet hade ökat efter en polisanmälan. I något fall hade den utsatta upplevt att hen tvingats stå på sig för att få göra en polisanmälan och personen hade känt sig misstrodd och besvärlig genom processen. (Ålands landskapsregering 2017, 54.)

Enligt undersökningen kan begränsade öppettider eller personal som inte är tillgänglig bidra till att personer inte får den hjälp de bör få från exempelvis polisen. Om den utsatta inte drabbats av fysiska våldssituationer, utan i stället exempelvis hot om våld, upplevdes polisens hjälp som sämre, och undersökningen framhäver att handfasta åtgärder och konkret hjälp krävs i de situationerna. I enkätens fritextutor hade personer som besvarat enkäten föreslagit att polisen behöver tillräckligt med resurser för att kunna följa upp situationen efter anmälan eller kontakt med myndigheten. Bristande förtroende för polisen och rättssystemet uppstod också eftersom det upplevdes att den som anmäler våldet förväntas ha mer konkreta bevis, att endast ens berättelse inte räcker. Även rädsla att bli orättvist bemött eller för långa väntetider innan ärendet avgörs alternativt hjälp fås, bidrog till negativa upplevelser av kontakten med polisen och rättssystemet. (Ålands landskapsregering 2017, 65–66.)

I undersökningen frågades också av respondenterna om orsakerna till att de valt att inte söka hjälp. Den vanligaste orsaken var att de utsatta inte ansåg att situationen var tillräckligt illa och att ingen hjälp behövdes. De utsatta ville i vissa fall skydda sin integritet och var oroliga över att inte bli tagna på allvar eller rädda för att behöva möta de obehagliga känslor som kopplas till våldet. I vissa fall ville de utsatta skydda den som utövade våldet, eller relationen med denne. Ytterligare kunde våldet som utövades, exempelvis i form av psykisk kontroll eller materiellt våld hindra de utsatta att söka hjälp. (Ålands landskapsregering 2017, 66.)

3.4 Juridisk bakgrund, lagrum och polisens anvisningar

I det här delkapitlet behandlas den juridiska grund som styr polisens arbete med brottsoffer och våld i nära relationer. Fokus i kapitlet ligger på att beskriva de rättigheter brottsoffer har i fråga om stödtjänster samt vilka förväntningar som finns på polisens arbete gällande brottsoffer och våld i nära relationer.

3.4.1 Istanbulkonventionen

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, även kallad Istanbulkonventionen, är en juridiskt bindande konvention instiftad av Europarådet som fördömer våld i hemmet, våld mot kvinnor och könsbaserat våld. Konventionen öppnades för undertecknande och ratificering vid Europarådets ministermöte i Istanbul den 11 maj

2011, och förbinder de stater som undertecknar den att lagstifta enligt konventionen för att ”skydda kvinnor och flickor mot alla former av våld och att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet”. (Uppsala universitet – Nationellt centrum för kvinnofrid, 2023.)

Enligt Istanbulkonventionens kap. IV, art. 18 p. 1 ska parterna som undertecknar konventionen lagstifta och vidta andra åtgärder för att ”skydda alla brottsoffer mot ytterligare våldshandlingar”. Enligt den andra punkten i samma artikel ska parterna lagstifta eller vidta andra åtgärder för att alla berörda myndigheter samt organisationer och frivilligorganisationer ska kunna samarbeta effektivt för att stödja och skydda brottsoffer och vittnen till de former av våld som faller inom konventionens ramar, samt erbjuda både allmänna och specialiserade behövliga stödtjänster till brottsoffer och vittnen. (Istanbulkonventionen 2011, 10.)

Kap. IV, art. 18, p.4 framhåller att stöd- och skyddstjänster ska tillhandahållas för brottsoffret oavsett om hen vill anmäla händelsen till polisen eller vittna gentemot förövaren. I kap. IV art. 19 betonas att adekvat information om stödtjänster och rättsliga åtgärder som ges till brottsoffer ska ges skyndsamt och på ett språk som brottsoffret förstår. (Istanbulkonventionen 2011, 10–11.)

De allmänna stödtjänster som ska finnas tillgängliga ska underlätta brottsutsattas återhämtning och är exempelvis juridisk rådgivning, psykologiskt stöd, ekonomiskt bistånd, boende och hjälp att hitta en anställning. Även tillräckligt stöd från hälso- och sjukvård och samt socialtjänst ska finnas tillgängligt för brottsoffren enligt kap. IV, art.20, p. 1–2. (Istanbulkonventionen 2011, 11.)

Finland undertecknade Istanbulkonventionen i maj 2011 och den trädde i kraft i finsk lagstiftning 1 augusti 2015 (Utrikesministeriet 2015). Åland är en självstyrd del av Finland och har hand om förvaltningen inom vissa områden samt rätt att stifta egna lagar inom de områdena. Åland är en del av den Europeiska unionen men har även där en särställning exempelvis genom att Åland står utanför skatteunionen. (Ålands landskapsregering, 2022.) År 2015 godkände Ålands lagting *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet*, Istanbulkonventionen (Ålands landskapsregering 2017, 13).

3.4.2 Plan för genomförande av Istanbulkonventionen 2018–2021

Social- och hälsovårdsministeriet i Finland gav i december 2017 ut publikationen *Plan för genomförande av Istanbulkonventionen 2018–2021*. Planen ger 46 åtgärder som ska genomföras inom olika förvaltningsområden för att uppnå målen från vissa artiklar i Istanbulkonventionen.

Konventionen avser motverka alla former av våld mot kvinnor, men konventionen uppmanar ändå parterna som ratificerar den att tillämpa den på alla som utsätts för våld i hemmet. Finland har valt att även tillämpa konventionen på pojkar och män som blir utsatta för våld i hemmet. (Social- och hälsovårdsministeriet 2017, 11–12.)

Art. 15 i Istanbulkonventionen, Utbildning av yrkesgrupper, handlar om att de yrkesgrupper som möter personer utsatta för våld ska vara väl utbildade i hur sådant våld upptäcks och förebyggs, vilka behov brottsoffer har och vilka rättigheter de har, samt hur sekundär viktimisering³ kan förebyggas. Polisens kunskap om våld som fenomen ska stärkas, exempelvis genom utbildning, och poliser ska vara kompetenta gällande att bedöma brottsoffers skyddsbehov samt gällande bemötandet av våldsutsatta. Enligt Art. 15 är det Polisstyrelsens ansvar att åstadkomma åtgärder inom poliskåren i Finland gällande ovan nämnda punkter. (Social- och hälsovårdsministeriet 2017, 18.)

Art. 19 i Istanbulkonventionen, Information, handlar om att brottsoffer har rätt att få adekvat information om tillgängliga stödtjänster samt om tillgängliga rättsliga åtgärder på ett språk de förstår, på ett skyndsamt sätt. Artikeln med dess åtgärdsprogram tangerar polisens arbete även om den inte tillskrivs polisstyrelsen specifikt. (Social- och hälsovårdsministeriet 2017, 20.)

3.4.3 Om målsägarens stödtjänster enligt förundersökningslagen

Förundersökningslagen (22.7.2011/805) tillämpas i polisens arbete då misstanke om brott föreligger (Ålands polismyndighet 2023). Enligt förundersökningslagens 4 kap 18 § 1 punkt ska förundersökningsmyndigheten, i det här fallet polisen, utan ogrundat dröjsmål underrätta målsäganden om de stödtjänster som finns tillgängliga. Inga specifika stödtjänster nämns i paragrafen, och plikten att underrätta målsägare om stödtjänster gäller såvida polisen anser det behövt med beaktande av de omständigheter som berör brottets natur och målsägandens person. (FöuL 4:18.) Målsäganden ska också informeras om rätten att få ett rättegångsbiträde eller en stödperson, om förutsättningarna i 2 kap i lagen om rättegång i brottmål uppfylls (FöuL 4:18.2).

3.4.4 Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor

I polisens interna anvisning *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor* står det att "Våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor är allvarliga och seglivade problem som påverkar de grundläggande fri- och rättigheterna" (Polisstyrelsen 2020, 1). Enligt anvisningen är offret sårbart direkt efter att ha blivit utsatt för våld, och således är hen i behov av polisens aktiva stöd och hjälp. Polisen bör beakta skillnaden mellan olika offers unika situationer och brottstypen de utsatts för, och polisen kan inte förvänta sig att offret på egen hand klarar av att söka sig till en stödorganisation utifrån information som givits muntligen eller i

---

³ Utsättande för respektlöst och skadligt bemötande, exempelvis av polis, sjukvård eller socialtjänst efter att personen redan blivit utsatt för ett brott (Töyrä 2013, 5).

en broschyr. Enligt anvisningen kan en situation där polismannen endast ger en broschyr om tillgängliga stödåtgärder tolkas som en form av nonchalans inför situationen och det kan i längden leda till att brottsoffret inte söker stöd. (Polisstyrelsen 2020, 2.) Polisen ska på eget initiativ ta reda på om målsäganden samtycker till att dennes kontaktuppgifter ges av polismannen till en stödtjänst, så att en representant från stödtjänsten kan ta kontakt och informera om tillgängliga stödåtgärder. Genom att förfara på detta sätt beaktas det som föreskrivs i Istanbulkonventionen gällande stödtjänster för personer utsatta för våld inom familjen, i nära relationer samt kvinnor utsatta för våld. (Polisstyrelsen 2020, 3.)

I anvisningen beskrivs vad som krävs av polismannen vid hänvisning till stödtjänster. Polisen ska alltid vara aktiv i sitt hänvisande, och se till att brottsoffret får kännedom om de organisationer som kan bistå med stödåtgärder, exempelvis Brottsofferjouren. Det står specifikt att förfarandet att endast ge en broschyr med information inte är en aktiv hänvisning som krävs. Polisen behöver muntligen försäkra sig om att brottsoffret förstått informationen som givits om tillgängliga stödtjänster, och vid behov ska polisen (med samtycke från brottsoffret) ge personens kontaktuppgifter till exempelvis Brottsofferjouren så att den utsatta blir kontaktad direkt från stödorganisationen. Hänvisningen till stödorganisationen ska ske omedelbart efter brottet, om den utsatta är så pass känslomässig och psykiskt tillräckelig att hen kan ta till sig informationen. (Polisstyrelsen 2020, 5–6.)

Polisen är skyldig att vara opartisk i förundersökningen och ett brottsoffrets stödperson från en stödorganisation fyller en roll som polisen inte kan ta sig an. Utöver att bistå med praktiskt och känslomässigt stöd till den utsatta kan stödpersonen hjälpa den utsatta att förstå polisens roll och agerande i förundersökningen. Stödpersonen kan lyssna, diskutera och stödja den utsatta känslomässigt på ett sätt som inte polisen kan göra i förundersökningen utan att äventyra förundersökningen och sin opartiskhet. (Polisstyrelsen 2020, 7.)

3.4.5 Fältmemorandum för övervaknings- och alarmfunktioner (KEMU) för alarmuppdrag som gäller våld i nära relationer

Denna interna anvisning riktar sig till de poliser som arbetar inom övervaknings- och alarmfunktionerna. De poliser som arbetar inom övervaknings- och alarmfunktionerna är ofta de första som möter personer som utsatts för våld i nära relationer, och polisen är skyldig att ingripa i sådana situationer. Polisen förutsätts ha insikt i de olika former av våld som förekommer i samhället och i nära relationer, och poliser förutsätts också ha kunnande att klara av att "möta och tilltala människor och mod att ingripa i situationer där allt, baserat på polisens observationer, inte står rätt till". (Polisstyrelsen 2021, 1–2).

Att ingripa i våld i nära relationer är ett sektorövergripande och multiprofessionellt samarbete. Genom att göra en bedömning om vilka stödtjänster som kan behövas i det aktuella fallet kan både den

utsatta och den som misstänks för brott få hjälp och stöd. Den som utsatts för våld kan exempelvis hänvisas till Brottsofferjouren, och den brottsmisstänkta kan hänvisas till hjälptjänster som stödjer personen att hantera de grundläggande problem som den har. Poliser som möter våld i nära relationer i sitt arbete bör känna till både de skyldigheter och de möjligheter som gäller arbetet med att bekämpa våld i nära relationer. (Polisstyrelsen 2021, 2.)

Nedanstående citat sammanfattar hur polisen ska agera gällande hänvisningar till stödåtgärder i fall med våld i nära relationer:

Det är polisens skyldighet att hänvisa till stödtjänster i en akut situation. Förmedla offrets kontaktinformation med hens samtycke t.ex. till brottsofferjouren. Om situationen så kräver ska offret eskorteras till ett skyddshem. Om servicerådgivning inte är möjlig i situationen ska informationen förmedlas till utredningen. Informera om hjälptjänster även om uppdraget inte den här gången handlar om ett brott.” (Polisstyrelsen 2021, 7–8.)

4 RESULTAT

I det här kapitlet behandlas informationen som framkom i de fyra intervjuerna i jämförelse med materialet från teorikapitlet. Intervjumaterialet presenteras både genom referat och citat.

Respondenterna från Ålands polismyndighet benämns som "polis 1", "polis 2" och "polis 3".

Stödpersonen från Brottsofferjouren på Åland benämns som "stödperson 1" även om inte flera stödpersoner intervjuats. Detta har gjorts för att särskilja den stödpersonen från övriga stödpersoner aktiva inom Brottsofferjouren på Åland.

Forskningsfrågorna i det här lärdomsprovet är:

- 1) Hur fungerar samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland gällande personer som utsatts för våld i nära relationer för närvarande?
- 2) Vad anser representanter för respektive instans att personer utsatta för våld i nära relationer behöver för stödåtgärder?
- 3) Kan samarbetet utvecklas för att bättre stödja de gemensamma kunderna?

4.1 Samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland

Gällande samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland kom det fram information som kan kategoriseras i två kategorier, *kommunikation* och *hänvisning till kunderna*.

4.1.1 Kommunikation

Det första polis 1 lyfte fram i intervjun var att hen upplever att det är enkelt att ta kontakt med Brottsofferjouren som polis. Hen framhöll även att det är bra att kunderna har möjlighet att få service på svenska och att det är en fördel att Brottsofferjouren på Åland har ett åländskt telefonnummer och att kunderna inte behöver ringa via exempelvis en finskspråkig växel för att få service på svenska. Polis 1 nämnde också, så som visas i exempel 1, att det inte finns något återkommande utbyte av respons verksamheterna emellan, men konstaterade samtidigt att polisens personal enkelt kan ta kontakt med Brottsofferjouren om någon respons skulle behöva framföras. Hen konstaterade även att frånvaron av respons från Brottsofferjouren borde tyda på att samarbetet ändå fungerar bra.

Exempel 1: Skulle något vara problematiskt eller om vi skulle ha frågor gällande något skulle vi självklart ringa och fråga dem direkt. Och inte känner jag att det finns något hinder för det. Så på det viset fungerar det väl bra då, i och med att man inte behövt ta kontakt då och fråga hur de tycker, och de har inte hört av sig till oss heller och påpekat att vi inte gör enligt deras önskemål. (Polis 1, 2023.)

Stödperson 1 tycker att samarbetet fungerade olika väl beroende på vilken enhet inom polisen hen har kontakt med. Hen berättade att vissa utredare på Brottsofferjouren hör av sig innan förhörstiderna med målsägandena bokas in, och således säkerställer utredarna att både kunden och en stödperson har möjlighet att närvara. Stödperson 1 ansåg att detta är ett exemplariskt förfarande eftersom det säkerställer att kunden får ha med en stödperson under förhöret om det är vad kunden önskar.

Alla tre poliser nämnde i början av respektive intervju att de inte vet särskilt mycket om Brottsofferjourens arbete och verksamhet, samt att de inte upplever att det finns ett egentligt eller särskilt utarbetat samarbete med Brottsofferjouren på Åland. Exempel 2 nedan visar att fältpersonalen inte verkar uppleva Brottsofferjouren som en samarbetspartner utan endast som en annan samhällsaktör.

Exempel 2: Från fältets sida är Brottsofferjouren inte mer än en blankett och man informerar om att de finns, de är inte mer än en broschyr med info (Polis 3, 2024).

Polis 3 menade också i exempel 3 att hen upplever att det finns kunskapsluckor gällande Brottsofferjouren hos poliserna som arbetar inom fältverksamheten. Hen skulle önska ett ökat informationsutbyte och någon form av dialog eller presentation av Brottsofferjouren på Åland, om deras arbete och om vilka personerna är som arbetar inom verksamheten.

Exempel 3: Sen hur Brottsofferjouren arbetar i praktiken, vad de hjälper med och informerar om, är väldigt oklart. Det har inte givits någon presentation av deras verksamhet och hur de arbetar, till fältpersonalen. (Polis 3, 2024.)

Enligt *Plan om genomförande av Istanbulkonventionen 2018–2021* som togs upp i avsnitt 3.4.2 ska polisens kunskap om våld stärkas, bland annat genom utbildning. Planen framhäver också att poliser ska vara kompetenta i sitt bemötande av våldsutsatta samt i att bedöma utsattas skyddsbehov. (Social- och hälsovårdsministeriet 2022, 18.) Utifrån vad informanterna berättat om sina yrkesmässiga upplevelser av Brottsofferjouren kan det konstateras att personalen vid Ålands polismyndighet skulle önska och behöva information och intern utbildning kring brottsoffrets rättigheter gällande hänvisningar till stödorganisationer samt kring Brottsofferjouren som organisation i sig. Enligt anvisningen *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor* är en hänvisning som sker genom att ge en broschyr med kontaktuppgifter till Brottsofferjouren inte en aktiv eller tillräcklig hänvisning (Polisstyrelsen 2020, 5–6), och utifrån respondenternas svar i intervjuerna kan slutsatsen dras att hänvisningar till brottsoffer för våld i nära relationer på Åland oftast inte är tillräckliga eller utförda enligt de anvisningar som styr polisens arbete.

4.1.2 Hänvisning till kunderna

Polis 3 lyfte upp att alarmuppdrag som gäller våld i nära relationer ofta sker nattetid. Brottsofferjouren på Åland är endast tillgänglig kontorstid och de som blir utsatta för brott utanför kontorstid har ingen möjlighet att få stöd direkt efter att brottet skett utan de behöver då vänta till följande arbetsdag.

Enligt undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017* som presenterades i avsnitt 3.3.2 konstaterades att få personer som är utsatta för våld själv tar kontakt med någon för att få hjälp, eller berättar om vad de utsatts för (Ålands landskapsregering 2017, 49). Polis 2 berättade, som syns i exempel 4, att polisen generellt endast ger Brottsofferjouren på Ålands kontaktuppgifter till brottsoffret genom en liten broschyr, samt förklarar muntligen att Brottsofferjouren är en kostnadsfri stödtjänst som offret kan vända sig till för stöd. Hen konstaterade att det sättet att hänvisa kunder har sina brister, bland annat är det inte säkert att kunden senare orkar ta kontakt eller har förstått varför den skulle kunna ha nytta av att få stöd från en utomstående part.

Exempel 4: Man ger ju bara kontaktuppgifterna till Brottsofferjouren till den utsatta. Då finns problemet att hör den utsatta av sig till Brottsofferjouren sen eller orkar den inte?
(Polis 2, 2023.)

I polisens anvisning *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor* som behandlats i avsnitt 3.4.4 konstateras tydligt att situationer där polismannen endast ger en broschyr om tillgängliga stödåtgärder kan tolkas som en form av nonchalans vilket i längden kan leda till att brottsoffret inte söker stöd. (Polisstyrelsen 2020, 2.)

Stödperson 1 berömde de utredare som arbetar med brott mot unga för att de ofta kommer ihåg att hänvisa både offer och vittnen till Brottsofferjouren. Hänvisningarna sker ofta i de fallen genom att utredaren får lov från den utsatta att ge dennes kontaktuppgifter till Brottsofferjouren och så tar

personal från Brottsofferjouren kontakt med brottsoffret. Detta sker helt i linje med anvisningen *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnors* direktiv (Polisstyrelsen 2020, 3) och enligt stödperson 1 är det tillvägagångssättet effektivt och oftast fungerande. Detta tyder på att det är viktigt att polispersonal ger aktiva hänvisningar om stödtjänster till brottsoffer, och att det gör en faktisk skillnad gällande hjälpsökande för brottsoffer. I längden betyder detta att förfaringssättet med att fråga kunden om deras kontaktuppgifter får ges till Brottsofferjouren skulle behöva vara norm, vilket det enligt intervjuerna inte ännu verkar vara. Stödperson 1 menade också, som syns i exempel 5 nedan, att kunderna inte alltid behöver bli klient hos Brottsofferjouren bara för att deras kontaktuppgifter givits och att en kontakt initierats. En initial kontakt gör att den utsatta vet varifrån de kan få stöd och tröskeln för att ta kontakt vid ett senare skede är lägre.

Exempel 5: Även om det kanske inte blir en långvarig klient så har de (polisen) ändå fått lov att skicka kontaktuppgifterna till mig och sen kan man etablera en liten kontakt och sen vet klienten om att vi finns där om det skulle vara något (Stödperson 1, 2023).

4.2 Behov av stödåtgärder för offer för våld i nära relation

Gällande behov av stödåtgärder, kunde jag skapa tre kategorier: *stöd att våga berätta, återkoppling & engagemang* samt *information*.

4.2.1 Stöd att våga berätta

Alla respondenter, både från polisen och från Brottsofferjouren på Åland, var överens om att de som utsatts för våld i nära relation behöver stöd för att orka och våga berätta om vad de utsatts för. De behöver få ett tryggt och gott bemötande, och ofta behöver beslutet att berätta om våldet få mogna fram. Därför är det viktigt att polisen har möjlighet att ge tid och trygghet till kunden, så att hen orkar och vågar berätta om våldet.

I anvisningen *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor* som behandlas i avsnitt 3.4.4 konstateras samma sak, att våldsutsatta är sårbara direkt efter att ha blivit utsatt för våld, och således är personen i behov av polisens aktiva stöd och hjälp (Polisstyrelsen 2020, 2).

I undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017* i avsnitt 3.3.2 beskrivs även vad som kommit fram gällande polisens bemötande i ärenden som gällde våld i nära relation. En del respondenter i den undersökningen hade upplevt att polisen inte hade haft tillräckligt med tid att ge den utsatta eller att polisen till och med hade bett personen komma in vid ett senare tillfälle. (Ålands landskapsregering 2017, 65–66.) Stödperson 1 var tydlig med att våldsutsatta är i stort behov av tid och att få berätta om

våldet i egen takt när den utsatta orkar och vågar, och att det är viktigt att polisen inte försöker tvinga fram berättelsen om vad den utsatta upplevt.

Exempel 6: (För) vissa klienter behöver beslutet att prata få mogna fram i egen takt. (...) Jag har sådana klienter som har beskrivit våld i nära relation till mig, men sen har man liksom inte riktigt haft modet att säga och anmäla utan det liksom har fått mogna fram. (...) Och det är jätteviktigt att det är en process, det är inget som går bara "vips nu kan jag prata om saken". Det är saker man varit tyst om i flera år. (Stödperson 1, 2023.)

De som utsatts för våld i nära relation behöver få känna bekräftelse att det inte är dem det är fel på, att det inte är deras fel att partnern t.ex. är våldsam.

Exempel 7: Våldsutsatta känner sig dumma som är kvar i relationen. De behöver få höra att "det är inte ditt fel". Skammen ska sättas där den hör hemma. (Polis 2, 2023.)

Exempel 8: Många gånger är det nog att de får prata med någon utomstående och få se att det faktiskt inte är en själv det är fel på, och att den inte blir lämnad helt och hållet heller, i och med att en polisutredning är ganska tuff att gå igenom och svara på frågorna som ställs och gå igenom det som hänt. (Polis 1, 2023.)

Polis 2 framhöll också att våldsutsatta ofta faller tillbaka till den destruktiva relationen upprepade gånger, att det tar i medeltal ca 10 försök att lämna den våldsamma relationen innan den utsatta faktiskt lyckas klippa banden till förövaren och bryta kontakten och relationen. Polis 2 menade att yrkespersoner som arbetar med personer som utsatts för våld i nära relation behöver känna till det här och vara medvetna om att det tar tid att lämna en destruktiv relation. Yrkespersoner behöver dessutom vara lika överseende varje gång de kommer i kontakt med den utsatta och inte döma den för att den är fast i den våldsamma relationen.

Exempel 9: Det är en stor skam i att vara våldsutsatt, de får ofta höra att "varför lämnade du inte relationen direkt?" Men våld i nära relationer är vanligare än man tror, vem som helst kan bli drabbad och vem som helst kan fastna. (Polis 2, 2023.)

4.2.2 Återkoppling och engagemang

Enligt undersökningen *Våld i nära relationer på Åland 2017* som behandlas i avsnitt 3.3.2 kan begränsade öppettider eller personal som inte är tillgänglig bidra till att personer inte får den hjälp de bör få från exempelvis polisen. Om den utsatta inte drabbats av fysiska våldssituationer, utan i stället exempelvis utsatts för hot om våld, upplevdes polisens hjälp som sämre enligt respondenterna i den undersökningen, och undersökningen framhäver även att handfasta åtgärder och konkret hjälp krävs i de situationerna. I enkätens fritextutor hade personer som besvarat enkäten föreslagit att polisen

behöver tillräckligt med resurser för att kunna följa upp situationen efter anmälan eller kontakt med myndigheten. (Ålands landskapsregering 2017, 53, 65–66.)

Både polis 2 och stödperson 1 framhöll att det är viktigt med återkoppling till kunden, eftersom det visar den våldsutsatta att ärendet tas på allvar. Polis 2 konstaterade att man inte orkar ta tag i saker när man mår som sämst, och att det då är viktigt att polisen återkopplar och engagerar sig samt visar att det arbetas aktivt med ärendet. Stödperson 1 menade att kunder ofta tror att deras ärende är lågt prioriterat och att det den blivit utsatt för inte är så allvarlig om inte polisen tar kontakt eller visar att det händer något i ärendet.

Exempel 10: En tanke som klienter ofta har "nämen polisen har en prioritering som de jobbar efter och om man inte får kontakt och det inte händer någonting så nämen då kan ju inte det här vara så allvarligt". Det finns en risk om det tar för länge - - det finns en gärningsperson hemma också som övertygar offren om - - jamen typisk gaslighting, "det är du som inbillar dig saker, jag är inte som du säger, det är inte så farligt som du tror, det är bara du som överdriver och förstör upp saker". (Stödperson 1, 2023.)

Återkopplingen hänger ihop med kundens behov av att känna att de som arbetar med ärendet är engagerade. Enligt stödperson 1 behöver kunderna få känna att polisen som den möter eller har kontakt med bryr sig och vill väl.

Exempel 11: (Kunderna behöver känna) att man verkligen orkar engagera sig. Det behöver inte ens vara mycket utan bara att de som är utsatta känner att det här är en person som vill mig väl. (Stödperson 1, 2023.)

4.2.3 Information

Istanbulkonventionen betonar att informationen till brottsoffer om stödtjänster och rättsliga åtgärder ska ges på ett språk som brottsoffret förstår (Istanbulkonventionen 2011, 10–11). Alla respondenter var av åsikten att de som är utsatta för våld i nära relation är i behov av information om tillgängliga stödtjänster. Polis 2 lyfte att informationen om Brottsofferjouren som delas ut på Åland främst finns på svenska. I och med att det bor personer med många olika modersmål på Åland finns det även ett behov av information på flera olika språk än svenska. Polis 2 tog upp att information på ett språk man förstår bra, helst modersmålet, är en trygghet i en annars känslomässig och stressande situation.

Både stödperson 1 och polis 2 nämnde att det kan vara viktigt att polisen fortsätter informera om Brottsofferjourens stödtjänster trots att den utsatta kanske tackat nej till stödet tidigare. Precis som det tar tid att våga berätta om våldet man utsatts för kan det ta tid att våga och orka ta emot stöd. Istanbulkonventionen framhåller samma sak: stöd- och skyddsåtgärder ska tillhandahållas för

brottsoffret oavsett om hen vill anmäla händelsen till polisen eller vittna gentemot förövaren (Istanbulkonventionen 2011, 10–11).

Exempel 12: (Det händer att) hänvisningarna kommer för sent eller att klienten första gången sagt nej, jag vill inte (ha kontakt med Brottsofferjouren) och så lämnar man det. Det finns ju också en chans att man kan fråga igen att "nu träffas vi på ett nytt förhör, skulle du vilja att vi kontaktar Brottsofferjouren nu?". Det kanske jag tänker att skulle kunna vara en grej. Att då har saken hunnit mogna lite och klienten kanske har hunnit få lite känsla av ja, vad som händer på riktigt, att det har blivit lite mera verkligt. (Stödperson 1, 2023.)

Exempel 13: De behöver stöd för att våga berätta vad de är med om. Efter att de tagit det steget behöver de vidare stöd, någon de kan vara i kontakt med och få stöd, råd och vägledning och jag tycker inte polisen är den som ska ge det stödet, det är andra som ska finnas där och svara på vidare frågor (Polis 3, 2024.)

Som polis 3 nämner i exempel 13 är de utsatta även i stort behov av vägledning och råd, att ha någon de kan vända sig till för stöd och rådgivning senare under processen. Polisen är inte rätt instans för det enligt polis 3.

Exempel 14: Det finns så mycket praktiskt som behöver ordnas, personen kan behöva hitta ett annat boende, det kanske finns barn i relationen - vilken skola eller dagis ska de gå på osv. Det finns mycket sådana saker som jag inte anser att polisen ska ta ansvar över, men som andra instanser behöver hjälpa med. (Polis 3, 2024.)

Polisens anvisning *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor* beskriver i stort samma sak som polis 3 konstaterade i exempel 13 och 14. Anvisningen menar att polisen är skyldig att vara opartisk i förundersökningen och ett brottsoffers stödperson från en stödorganisation fyller en roll som polisen inte kan ta sig an. Utöver att bistå med praktiskt och känslomässigt stöd till den utsatta kan stödpersonen hjälpa den utsatta att förstå polisens roll och agerande i förundersökningen. (Polisstyrelsen 2020, 7.) Stödpersonen kan lyssna, diskutera och stödja den utsatta känslomässigt på ett sätt som inte polisen kan göra i förundersökningen utan att äventyra förundersökningen och sin opartiskhet.

Stödperson 1 lyfte också behovet den utsatta har av att få information om alternativen som finns i den situation personen befinner sig i. Hen berättade att just den delen är en viktig del av diskussionerna som stödpersonerna på Brottsofferjouren för med kunderna, oavsett om en polisutredning är pågående eller om kunden kontaktat Brottsofferjouren utan att ha polisanmält. Enligt stödperson 1 är det som nämns i exempel 15 något som de brottsutsatta behöver få höra.

Exempel 15: Man ger alternativen, det här kan du göra, man kan ta sig till Tallbacken (skyddsboende på Åland, skribentens anmärkning), man kan söka besöksförbud, man

kan försöka göra upp en säkerhetsplan och planera hur man skulle lämna den dagen man vågar. Att man ger alla alternativ så att klienten själv kan fatta det där beslutet. (Stödperson 1, 2023.)

Utifrån vad som kom fram i intervjuerna verkar de tre poliserna samt stödperson 1 vara förhållandevis överens om samt insatta i vad offer för våld i nära relation har för behov av stöd. Det tyder på att polisutbildningen samt arbetet som utförs med brottsoffer ger en bra grund för ett bra bemötande av brottsoffer. Trots detta är kunskap en färskvara och regelbundna utbildningar behöver ordnas för polispersonalen om våld, dess karaktär och hur det kan yttra sig, samt psykologin kring våld i nära relationer för att kunna upprätthålla ett fortsatt gott bemötande av brottsoffer.

4.3 Respondenternas utvecklingsförslag

Nedan behandlas de förslag och önskemål kring utveckling av samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland som kom fram under intervjuerna. Förslagen och önskemålen gäller *informationsflöden* och *praktiska arrangemang*, och de utgör kategorierna nedan.

4.3.1 Informationsflöden

Både polis 1 och stödperson 1 nämnde att det vid något tidigare skede ordnats en informationsföreläsning där personal från Brottsofferjouren på Åland berättat om sin verksamhet för polispersonalen. Polis 1 menar att det var länge sen det föreläsningstillfället skedde och att det skulle vara bra med mer samarbete, exempelvis genom nya föreläsningstillfällen. Stödperson 1 lyfte fram att informationsföreläsningen skedde under kontorstid och att det mestadels var utredningspersonal som deltog. Hen påpekade också att fältpersonalen inte hade möjlighet att delta i och med sina oregelbundna arbetstider, och att de inte fått någon motsvarande informationsföreläsning trots att det, enligt stödperson 1, skulle behövas.

Exempel 16: Sen hur Brottsofferjouren arbetar i praktiken, vad de hjälper med och informerar om, är väldigt oklart. Det har inte givits någon presentation av deras verksamhet och hur de arbetar till fältpersonalen. (Polis 3, 2024.)

Som exempel 16 visar behöver fältpersonalen få någon form av presentation av Brottsofferjourens verksamhet. Det kan konstateras att det finns informationsluckor om Brottsofferjourens stödverksamhet, hur de arbetar och vad de kan hjälpa brottsoffer med. Genom att öka kunskapen hos polispersonalen om Brottsofferjourens verksamhet kan poliser på ett bättre och mer informerat sätt förklara för brottsoffer vad Brottsofferjouren kan hjälpa med, vilket kan leda till att fler utsatta förstår nyttan med att få stöd i situationen de befinner sig i.

Polis 1 konstaterade att även om polisen hänvisar kunder till Brottsofferjouren, så går det inte att veta om hänvisningen varit framgångsrik eller inte, om personen tagit kontakt med Brottsofferjouren eller ej. Det är svårt för polisen att veta om man behöver utveckla sitt sätt att hänvisa kunder om man inte vet om det nuvarande sättet fungerar eller inte.

Exempel 17: Det skulle ju vara roligt med någon respons också, att få veta om de här personerna hör av sig till Brottsofferjouren eller inte och tycker de att det är en bra instans att vända sig till. (...) Det skulle säkert vara bra att ha mer samarbete. Men det är ju ömsesidigt, vi skulle ju också kunna kontakta dem och fråga mer om hur de tycker att polisen agerar och om de tycker att vi gör rätt som skickar målsägare till dem. Jag vet inte, det skulle nog kunna vara ett bättre samarbete. (Polis 1, 2023.)

Gällande respons mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland finns det till synes inga hinder, så länge responsen sker gällande exempelvis aktuella tillvägagångssätt för hänvisningar eller anonyma kunders feedback eller önskemål på service. Som det framkommer i exempel 18 skulle polis 1 önska respons gällande huruvida de kunder som hänvisas faktiskt tar kontakt med Brottsofferjouren och får stöd, men där kan sekretesslagstiftning potentiellt komma utgöra ett hinder. Om polisen skulle föra statistik över hur många kunder som hänvisas till Brottsofferjouren, och om Brottsofferjouren skulle föra statistik över hur många som tar kontakt utifrån hänvisning från polisen, skulle det gå att ta reda på hur stor procentuell andel av polisens hänvisade kunder som söker och får stöd. Detta är något som går att genomföra rent praktiskt om det finns en vilja att undersöka saken hos polisen och Brottsofferjouren.

Alla tre intervjuade poliser konstaterade att det nuvarande standardförfarandet gällande hänvisningar till stödtjänster för brottsoffret är att ge en broschyr med kontaktuppgifter till Brottsofferjouren. Polis 1 och 2 lyfte fram att det skulle vara bra om polisen i större utsträckning frågar brottsoffret om polisen får ge namn och telefonnummer till Brottsofferjouren, så att en stödperson från Brottsofferjouren tar kontakt med den utsatta och berättar om vad de kan hjälpa till med.

Exempel 18: Kanske det skulle vara bra många gånger att polisen skulle ta kontakt dit till Brottsofferjouren för någon annans räkning, för det kan ju vara ett extra steg för kunden att ringa. Det är nog väldigt sällan jag frågat om jag ska kontakta utan jag har ofta givit informationen och sagt att de får kontakta. Men det kanske skulle vara tänkvärt. (Polis 1, 2023.)

Exempel 19: Det är lättare att svara i telefonen om den andra (stödpersonen) redan är införstådd, än att ringa upp den (Brottsofferjouren) själv och behöva berätta om sina problem. (Polis 2, 2023.)

Tillvägagångssättet att tillfråga kunden om den samtycker till att polisen ger dess kontaktuppgifter till stödtjänsten är det rekommenderade förfaringssättet enligt anvisningen *Polisens agerande i fall med*

våld inom familjer och i nära relationer samt våld mot kvinnor. Enligt anvisningen ska polisen på eget initiativ ta reda på om målsäganden samtycker till att dennes kontaktuppgifter ges av polismannen till en stödtjänst, så att en representant från stödtjänsten kan ta kontakt och informera om tillgängliga stödåtgärder. Genom att förfara på detta sätt beaktas det som föreskrivs i Istanbulkonventionen gällande stödtjänster för personer utsatta för våld inom familjen, i nära relationer samt kvinnor utsatta för våld. Anvisningen gjorde även gällande att polisen bör beakta skillnaden mellan olika offers unika situation och brottstyp, och att polisen inte kan förvänta sig att offret på egen hand klarar av att söka sig till en stödorganisation utifrån information som givits muntligen eller i en broschyr. (Polisstyrelsen 2020, 2–3.)

4.3.2 Praktiska arrangemang

Polis 2 berättade att Brottsofferjouren på vissa platser i Finland har lokaler i samma hus som polisen, eller i nära anslutning till polishuset. Det möjliggör enligt hen ett enklare samarbete med Brottsofferjouren, eftersom både överföring av kunder samt återkoppling gällande samarbetet går smidigt. Polis 2 nämnde även att man på fastlandet tog kontakt enklare även för att konsultera varandra när man smidigt kunde gå till den andra parten och diskutera öga mot öga.

Polis 3 konstaterade att det finns en brist på stödfunktioner för brottsoffer utanför kontorstid. Hen berättade att hen inte ens vet om det finns ett journummer som fungerar nattetid, och att det generellt på Åland inte finns andra myndigheter än polis och sjukvård som arbetar utanför ordinarie kontorstider. Hen upplever att det inte finns en fungerande socialjour och tror inte att det finns jourande stödpersoner vid Brottsofferjouren, vilket gör att personer som utsatts för våld i nära relationer utanför kontorstid inte har möjlighet att få stöd förrän tidigast följande arbetsdag.

Exempel 20: Det jag kan uppleva är att nattetid när man kommer till en situation, skulle man vilja ha ett telefonnummer att ringa så att en stödperson kan komma dit på natten. Polisen fokuserar på sin del och en stödperson kommer dit och kan exempelvis hämta familjemedlemmar, föra dem till ett (skyddat) boende och följa med och kunna förklara vad som kommer hända. Jag vet inte ens om Brottsofferjouren har ett journummer på natten... (Polis 3, 2024.)

Polis 3 fortsatte sedan sitt resonemang med att konstatera att ett sådant arrangemang kan vara svårt att genomföra på det småskaliga Åland, men att det skulle vara ett arrangemang som skulle gynna kunden och även stödja polisens verksamhet exempelvis vid våld i nära relationer i en gemensam bostad. Hen drog sedan en parallell till exempelvis sjukvårdens bakjourssystem, där en person har jour hemifrån och svarar i telefon vid behov.

Exempel 21: Och kan inte (stöd)personen komma dit kanske den i alla fall skulle kunna prata i telefon med den våldsutsatta och finnas som stöd, inleda en kontakt och svara på frågor redan direkt vid händelsen när polisen gjort sina åtgärder på platsen. (Polis 3, 2024.)

De praktiska arrangemang som lyftes fram som önskemål hos polisen i exempel 20 och 21 skulle möjligen öka kvaliteten på det stöd brottsoffer för våld i nära relationer kan få i direkt anslutning till polisuppdraget. Dock kan det även konstateras att önskemålen skulle vara svåra att genomföra i nutid på grund av brist på tillgänglig mängd stödpersoner vid Brottsofferjouren Åland för att upprätthålla en jourverksamhet dygnet runt. Om samhället skulle satsa på att utveckla stödfunktioner för brottsoffer skulle ökade resurser ge en möjlighet till jourverksamhet, och således även möjliggöra ett starkare samarbete mellan polisen och Brottsofferjouren i närtid till brottstillfället.

Stödperson 1 lyfte fram ett önskemål kring det mångprofessionella samarbetet MARAK. MARAK är en riskbedömningsmetod samt ett multiprofessionellt samarbete mellan bland annat sjukvård, socialtjänst och polis i vilket målet är att fånga upp fall med allvarligt våld i nära relation eller risk för allvarligt våld i nära relation. Genom modellen ska den utsatta få enkel och snabb hjälp av ett multiprofessionellt team med representanter från de olika relevanta organisationerna och myndigheterna. (THL 2023.) Stödperson 1 sade att Brottsofferjouren gärna deltar som en part i samarbetet, men att det inte kan vara Brottsofferjourens ansvar att organisera eller starta ett MARAK-samarbete, eller vara en ledande aktör inom samarbetet. Stödperson 1 var dock noggrann med att poängtera att Brottsofferjouren på Åland gärna deltar aktivt i MARAK-samarbetet, bara rätt instanser organiserar det på Åland.

Värt att notera är att MARAK-samarbetet var under diskussion myndigheter emellan under hösten 2023 då intervjun med stödperson 1 gjordes. Under år 2024 kommer MARAK-teamet på Åland påbörja sitt arbete och träffas månatligen och göra riskbedömningar av inkomna ärenden. Aktörer i MARAK-samarbetet på Åland är Ålands polismyndighet, Kommunernas socialtjänst k.f inklusive skyddshemmet Tallbacken, Ålands hälso- och sjukvård samt Brottsofferjouren på Åland. (Kommunernas socialtjänst 2023.)

5 DISKUSSION

I det här lärdomsprovet har jag undersökt hur samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland fungerar gällande brottsoffer för våld i nära relationer. Jag har även undersökt om respektive instans har synpunkter gällande samarbetet med den andra instansen och om det finns något som kan utvecklas i samarbetet med den aktuella kundgruppen. Undersökningen genomfördes genom fyra semistrukturerade intervjuer med polispersonal samt med en stödperson från Brottsofferjouren på Åland. Analysen och bearbetningen av intervjumaterialet gjordes med hjälp av hermeneutiken och den fenomenografiska analysmetoden.

Resultatet visar att både polispersonalen och stödpersonen upplever att ett utökat samarbete mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland skulle gynna de kunder som utsatts för våld i nära relationer. Samarbetet fungerar just nu bättre mellan utredarna på Brottsbekämpningsenheten och Brottsofferjouren, och aningen sämre utifrån fältpersonalens perspektiv. Dock önskade både personal som arbetar med utredningsfunktioner och fältpersonal att Brottsofferjourens verksamhet, arbetssätt och personal skulle presenteras för dem så att förståelsen mellan verksamheterna ökar. Alla respondenter var i stort överens om vad personer som utsatts för våld i nära relationer behöver för stöd. Tålmod, trygghet, bekräftelse, information, återkoppling och engagemang är nyckelord som kom fram genom alla fyra intervjuer. Gällande utvecklingsförslag önskades även aktivare hänvisning gällande stödtjänster till utsatta, och en utveckling av praktiska arrangemang och ett mer praktiskt samarbete i fråga om större tillgänglighet för Brottsofferjouren, exempelvis genom jourverksamhet på nätter och helger. Analyserna av det insamlade intervjumaterialet visade att det finns en vilja hos polispersonalen att göra rätt gällande brottsoffer för våld i nära relationer, men att det samtidigt finns en kunskapsbrist gällande Brottsofferjourens verksamhet. Det verkar också enligt intervjumaterialet finnas kunskapsluckor gällande vad som krävs av polispersonal enligt internationella konventioner och interna anvisningar i sådana ärenden, särskilt gällande hänvisningar till stödtjänster.

Undersökningen gjordes genom fyra semistrukturerade intervjuer, där tre av respondenterna var polispersonal från olika enheter och med olika arbetsuppgifter. Den fjärde intervjun gjordes med en stödperson från Brottsofferjouren på Åland. En e-post med information om mitt lärdomsprov skickades ut till polismyndighetens personal tillsammans med en begäran att de som kunde tänka sig ställa upp på en intervju skulle höra av sig. Ingen hörde av sig direkt till mig, och då tillfrågade jag personligen specifika poliser inom olika verksamheter om de kunde tänka sig ställa upp. De tre poliser jag tillfrågade tackade ja till att fungera som undersökningens respondenter. Valet av de tre poliser som tillfrågades personligen gjordes utifrån från min målsättning att de tre poliser som intervjuades i sitt arbete möter brottsoffren i olika delar av ärendeprocessen. Jag upplever att jag på detta sätt fick fram en bredd av erfarenheter och åsikter från polispersonalen som varit till nytta i undersökningen.

Noterbart är att alla respondenter i inledningen av intervjuerna berättade att de inte trodde att de kunde bidra med särskilt mycket. Trots det varade intervjuerna mellan 30 minuter och en timme, och skapade mycket material både i form av ljudinspelningar, transkriberad text och anteckningar. Intervjuerna med de tre poliserna var i snitt cirka 30 minuter långa, och intervjun med stödpersonen från Brottsofferjouren var ca en timme lång. Min uppfattning är att längden på intervjuerna varit passlig för undersökningen samt att information som varit relevant för undersökningen kommit fram i alla fyra intervjuerna oavsett intervjuens längd.

Två av intervjuerna spelades in som ljudfiler och transkriberades i efterhand till löpande text. De andra två intervjuerna tecknades ner under intervjuens gång. När jag transkriberade ljudfilerna tog jag bort långa pauser och fyllnadsord, och texten skrevs ner i läsbar text direkt. Dock gjorde jag en

genomlysning och korrigerig efter transkriberingen, för att upptäcka och korrigera om något missats i transkriberingen och för att se till att inga omtolkningar av vad som sagts skett i misstag. I de intervjuer som jag tecknade ner i text direkt under intervjuens gång pausade jag och skrev klart vad respondenten svarade innan jag gick vidare, och frågade vid behov upp om jag inte hunnit skriva ner någon viss formulering. Intervjuerna genomfördes då på samma sätt som förhör genomförs med simultanskrivning. Således är jag av uppfattningen att kvaliteten på de direkt nedtecknade intervjuerna inte är sämre än de som spelades in som ljudfiler och transkriberades. Jag upplever att undersökningens reliabilitet är god trots de två olika dokumentationsmetoderna för intervjuerna.

Gällande våld i nära relationer som samhällsfenomen samt stödtjänster för utsatta finns det alltid ett behov av vidare forskning. Mörkertalen gällande mängden utsatta finns ännu och det är mycket som kan utvecklas i samhället gällande denna kundgrupp. Jag har undersökt vad polispersonal och en stödperson vid Brottsofferjouren på Åland anser att offer för våld i nära relation behöver, men det skulle behöva undersökas vad brottsoffren i sig upplever att de behöver. Man kunde undersöka om yrkespersoner som arbetar med brottsoffer för våld i nära relation har rätt uppfattning eller om de har skapat en egen bild av stödbehovet som inte stämmer. Som nämndes i resultatkapitlet skulle polispersonal även önska återkoppling på huruvida kunderna som hänvisats till Brottsofferjouren faktiskt fått kontakt och stöd, eller inte. Även den saken skulle vara möjlig att undersöka, om hänvisningarna statistikförs hos polisen samt om Brottsofferjouren skulle dokumentera om klienterna de stödjer blivit hänvisade från polisen eller ej. Genom en sådan undersökning skulle polisen kunna få en bättre bild av om hänvisningarna görs på ett tillräckligt bra sätt eller om något behöver utvecklas för att bättre kunna stöda brottsoffer för våld i nära relationer.

REFERENSER

Brottsofferjouren: Brottsofferjouren. Läst 02.02.2024. Hittas på:
<https://www.riku.fi/sv/brottsofferjouren/>

Brottsofferjouren: Våld i närrelationer. Läst 03.08.2023. Hittas på:
Våld i närrelationer - Rikosuhripäivystys (riku.fi)

Brottsofferjouren: Vad är Brottsofferdirektivet? Läst 11.02.2024
<https://www.riku.fi/sv/tjansterna/hanvisa-din-kund-till-rikus-tjanster/vad-ar-brottsofferdirektivet/>

Domstolsväsendet 2023: Besöksförbud. Läst 08.02.2024. Hittas på:
<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/sv/index/malocharenden/brottmal/besoksforbud.html>

Europarådet, 2011: *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet*. Läst 10.08.2023. Hittas på:
DisplayDCTMContent (coe.int)

Inrikesministeriet 2021: *Programmet för bekämpning av våld mot kvinnor 2020–2023*. Läst 12.08.2023. Hittas på:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162653/OM_2021_1_ML.pdf

Institutet för hälsa och välfärd (THL) 2021: Diskussionsunderlag 13/2021 *Ordlista över våldsbegrepp*. Läst 12.08.2023. Hittas på:
Ordlista över våldsbegrepp (julkari.fi)

Institutet för hälsa och välfärd (THL) 2023: *MARAK – multiprofessionell riskbedömning*. Läst 30.01.2024. Hittas på:
<https://thl.fi/sv/teman/vald/som-stod-for-arbetet/marak-multiprofessionell-riskbedomning>

Johansson, Anna, Nietzsche, Marie 2017: *Samverkan - att verka tillsammans. En studie kring vikten av mellanprofessionella relationer*. Malmö: Malmö högskola. Examensarbete. Hittas på:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1490591/FULLTEXT01.pdf>

Justitieministeriet 2023: *Ny sexualbrottslag*. Läst 08.10.2023. Hittas på:
<https://oikeusministerio.fi/sv/sexualbrottslagen>

Kommunernas socialtjänst kf (KST) 2023: *Utbildning i MARAK*. Läst 30.01.2024. Hittas på:
<https://www.kst.ax/nyheter/utbildning-marak>

Patel, Runa, Davidson, Bo 2011: *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Polisstyrelsen 2020: Anvisning: *Polisens agerande i fall med våld inom familjer och i nära relation samt våld mot kvinnor* (POL-2020-28566)

Polisstyrelsen 2021: Anvisning: *Fältnotiser för övervaknings- och alarmfunktioner (KEMU) för alarmuppdrag som gäller våld i nära relationer* (POL-2021-116664)

Rådet för brottsförebyggande: *Våld i nära relationer*. Läst 12.08.2023. Hittas på:
Våld i nära relationer - Brottsförebyggande.fi (rikoksantorjunta.fi)

Sandell, Cecilia 2022: *"Man skall göra det lätt för män att prata om svåra saker annars tiger de": en fenomenografisk intervjustudie om vad polisen kan tänka på i bemötandet av män utsatta för partnervåld*. Tammerfors: Polisyreshögskolan. Lärdomsprov.

Sandell, Jannica 2017: *Våld i nära relationer En fenomenografisk undersökning av institutionella professionella personers uppfattning av samarbete med Ålands polismyndighet*. Tammerfors: Polisyreshögskolan. Lärdomsprov.

Social- och hälsovårdsministeriet 2017: *Plan för genomförande av Istanbulkonventionen 2018–2021*. Läst 10.08.2023. Hittas på:
17_2017_Istanbulin sopimuksen tps 2018-21_ruotsi.pdf (valtioneuvosto.fi)

Social- och hälsovårdsministeriet 2022: *Plan för genomförande av Istanbulkonventionen 2022–2025*. Läst 11.02.2024. Hittas på:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164243/STM_22_11_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Statistikcentralen 2023: *Brott och tvångsmedel, första kvartalet*. Läst 13.08.2023. Hittas på:
Brott och tvångsmedel - Statistikcentralen_samt_PxWeb - välj tabell (stat.fi)

Statistikcentralen 2023: *Om oss*. Läst 13.08.2023. Hittas på:
Om oss | Statistikcentralen

Töyrä, Linnéa 2013: *Brottsofferstöd i Östra Norrbotten. Polisens perspektiv*. Luleå: Luleå tekniska universitet. Examensarbete. Hittas på:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1015567/FULLTEXT02>

Uppsala universitet - Nationellt centrum för kvinnofrid, 2023: *Istanbulkonventionen*. Hämtat 10.08.2023. Hittas på:
Istanbulkonventionen - Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) - Uppsala universitet (uu.se)

Utrikesministeriet 2015: *Istanbulkonventionen har trätt i kraft i Finland*. Läst 10.08.2023. Hittas på:
Istanbulkonventionen har trätt i kraft i Finland - Ulkomministeriö (um.fi)

Ålands landskapsregering 2017: *Våld i nära relationer på Åland 2017, Undersökning om förekomst av våld i nära relationer*. Läst 14.08.2023. Hittas på:
(Microsoft Word - V\345ld i n\344ra relationer_webbsida) (regeringen.ax)

Ålands landskapsregering, 2022: *Åland och omvärlden*. Läst 13.08.2023. Hittas på:
<https://www.regeringen.ax/aland-omvarlden>

Ålands polismyndighet 2023: *Brottsutredning*. Läst 14.10.2023. Hittas på:

<https://polisen.ax/brott/gor-en-brottsanmalan/undersokning-av-brott>

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) 2022: *Brott som kommit till myndigheternas kännedom 2021*. Läst 13.08.2023. Hittas på:

Brott som kommit till myndigheternas kännedom 2021 | Ålands statistik- och utredningsbyrå (asub.ax)

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) 2023: *Brott, våld och diskriminering*. Läst 13.08.2023.

Hittas på:

Brott, våld, diskriminering | Ålands statistik- och utredningsbyrå (asub.ax)

BILAGOR

Bilaga 1: Följebrev till informanterna

Bästa informant!

Stort tack för att du ställer upp på en intervju med mig och bidrar till min undersökning och mitt lärdomsprov inom min polisutbildning. Du är utvald och tillfrågad om att ställa upp på en intervju för att just Du kan bidra med kunskap och erfarenhet inom ämnena *våld i nära relationer* samt *samarbetet mellan Ålands polismyndighet och Brottsofferjouren på Åland*.

I mitt lärdomsprov undersöker jag hur samarbetet mellan Brottsofferjouren på Åland och Ålands polismyndighet fungerar gällande brottsoffer för våld i nära relationer, om personer som jobbar inom respektive instans har synpunkter gällande den andra instansens verksamhet och i förlängning om det således finns något som kan förbättras i samarbetet gällande brottsoffer utsatta för våld i nära relationer.

Syftet med att undersöka Brottsofferjouren på Ålands och Ålands polismyndighets samarbete är att se om det finns något att förbättra, så att personer utsatta för våld i nära relationer kan få handlingskraftig och konsekvent hjälp i den situation de befinner sig i. Ett välfungerande samarbete gynnar inte bara det enskilda brottsoffret utan även Ålands polismyndighet, Brottsofferjouren på Åland och samhället i övrigt, då våld i nära relationer även orsakar samhällliga kostnader hos sjukvården, psykiatrin samt olika arbetsgivare vid sjukskrivningar.

Intervjun kan ske i person eller som ett videomöte via exempelvis Teams, dagtid eller kvällstid – vilket som passar oss båda bäst. Med samtycke från dig ämnar jag spela in intervjun som en ljudfil och därefter transkribera den för att på så sätt bevara det vi diskuterar. Jag kommer ha några förutbestämda intervjufrågor som bifogas i detta brev som en bilaga, men i övrigt sker intervjun i diskussionsformat med följdfrågor som får dyka upp under intervjuns gång.

Som informant har du rätt att veta vad forskningen handlar om och hur den kommer genomföras, och du kan när som helst avbryta din medverkan och om det sker kommer jag radera all information du delgivit mig fram till avbrytandet. De uppgifter jag får från dig/om dig kommer behandlas konfidentiellt i digitalt format och raderas så fort undersökningen är avslutad och publicerad. Den information som du delar med mig under undersökningens gång kommer endast användas till undersökningen, och materialet som insamlas (exempelvis ljudfilen från intervjun) kommer raderas när undersökningen är slutförd och publicerad. Lärdomsprovet kommer publiceras i digitalt format på plattformen theseus.fi.

Bilaga 2: Intervjufrågor

Intervjufrågor till polispersonal

1. Berätta om din utbildningsbakgrund och erfarenhet av att jobba med personer utsatta för våld i nära relationer:
2. Vad anser du som polis att personer som utsatts för våld i nära relationer behöver för stödåtgärder från samhället, exempelvis polisen och Brottsofferjouren?
3. Hur anser du som polis att samarbetet med Brottsofferjouren på Åland fungerar?
4. Anser du som polis att något kan utvecklas i samarbetet med Brottsofferjouren på Åland? Vad i sådana fall?
5. Kan du ge ett exempel från verkligheten där samarbetet fungerat exemplariskt, och vilka omständigheter gjorde att samarbetet fungerade så bra?
6. Kan du ge ett exempel från verkligheten där samarbetet inte fungerat tillräckligt bra, och vilka omständigheter påverkade situationen då?

Intervjufrågor till stödperson inom Brottsofferjouren

1. Berätta om din utbildningsbakgrund och erfarenhet av att jobba med personer utsatta för våld i nära relationer:
2. Vad anser du som stödperson på Brottsofferjouren på Åland att personer som utsatts för våld i nära relationer behöver för stödåtgärder från samhället, exempelvis polisen och Brottsofferjouren?
3. Vad anser du som stödperson på Brottsofferjouren på Åland att fungerar bra i samarbetet med Ålands polismyndighet?
4. Vad anser du som stödperson på Brottsofferjouren på Åland att kan utvecklas i samarbetet med Ålands polismyndighet?
5. Kan du ge ett exempel från verkligheten där samarbetet fungerat exemplariskt, och vilka omständigheter gjorde att samarbetet fungerade så bra?
6. Kan du ge ett exempel från verkligheten där samarbetet inte fungerat tillräckligt bra, och vilka omständigheter påverkade situationen då?